

SLOVENSKI LIST

CORREO ARGENTINO

TARIFA REDUCIDA
Concesión 1551Dirección y Administración: GRAL.
CESAR DIAZ 1657, U. T. 59 - 3667 -
Bs. Aires.

AÑO (Leto) XIII.

BUENOS AIRES, 5 DE JUNIO (JUNIIA) DE 1942

Núm. (Štev.) 21

Periódico de la Colectividad Yugoslava

Registro Nacional de la Propiedad Intelectual No. 032878.

NAROČNINA:

Za vse ameriške države in za
celo leto \$ arg. 7.—; za pol
leta \$ arg. 4.—

Kavkaz in njegovo bogastvo

Cilj nemškega prizadevanja na južni fronti je Kavkaz. Na severnem področju tega velegorovja se nahajajo najstarejša petrolejska najdišča in bogata petrolejska industrija, ki daje Rusom v roko prepomemben pogon za njihove motorizirane voje ne sile. Nemcem pa prav petroleja primanjkuje vsak dan bolj, zato je njihova pomladanska in sedaj bodoča poletna ofenziva naperjena ravno v to smer. Radi bi Rusom vzeli pogonsko silo in radi bi jo imeli za sebe. Zaenkrat, kakor nam priča rezultat bitke za Harkov, je nemški načrt propadel. Toda ni dvoma, da bo sledil kmalu drug poskus.

Kavkaz je veličastna gorska skupina na meji med Evropo in Azijo. Najvišja gora je Elbrus, kjer je po starodavni tradiciji obstala Noetova barka (5629 m). Čez 800 km dolga gorska veriga je neprestopna za kake vojne namene. Saj so najnižji prelazi v višini 3000 m, a višina večnega ledu sega do 2700 m. Najbolj prehodni prelaz je Križ sv. Andreja, a tudi ta je za vojne namene neporaben, tako da ostane edina možnost ob obali Črnega morja ali pa ob Kaspiškem jezeru. Prva pot je tudi neuporabna, ker nima dostopa v notranjost Armenije. Edina pot je torej ob Kaspiškem jezeru skozi najbogatejša petrolejska ležišča v Baku. Po te poti je vdrl iz juga na Ruskoo Čingiskan (1223). Po isti poti je prodiral na jug Peter Veilki. Po tej poti je tudi l. 1703 prišel na Rusko prvi slon, ki je bil velikanska senzacija za cel narod. Na severni strani Kavkaza so najstarejša in tudi najbolj izdatna petrolejska ležišča. Ze v davniini, ko petroleja sploh niso poznali, so si tamkaj domačini svečili in kurili s čudno smolo, ki je prihajala iz tal. Skrivnostna petrolejska najdišča so se vnela in je narod tamkaj častil "boga ognja", dokler ni novejši čas razkril velikanske skrite zaklade.

Batum ob Črnem morju in Baku ob Kaspiškem jezeru sta postali v kratkem času pomembni mesti. L. 1880 je mesto Baku imelo komaj 15.000 prebivalcev, a 40 let kasneje pa je naraslo že na 200.000. Takoj po vojni je petrolejska industrija znatno padla v tistih krajih, pa v naslednjih letih je spet porasla do neznatne višine. Petrolejski vod, po katerem teče surova nafta iz Baku do Batuma ob Črnem morju, je dolg 822 km. V Batumu so pa velikanske rafinerije, na katere merijo v poslednjem času nemški letalci, in po katerih se cede Nemcem sline že eno leto.

Kolika je produkcija teh dežel ni znano. Gotovo je to, da je bogastvo tistih dežel neprecenljivo. Petrolejski vodi gredo na vse kraje in najdaljši vodi celo naravnost v Rostov. Znano je pa tudi, da ruska armada ni odvisna samo od petroleja, ki ga dobi iz področja Kavkaza, iz Baku, Batuma, Majkopa in Groznega, ker se je v poslednjem desetletju razvila enako izdatna petrolejska industrija tudi v južnem delu Urala. Podetje "Azneft" (Nafta v Azerbejdžanu) pa je vseeno označeno v ruski petrolejski industriji kot največje tovrstno podete.

Zato je razumljivo, zakaj so Nemci postavili v svoj načrt osvojitve velike zaklade Kavkazije. Če oni teh vrelcev ne dobe to leto, potem je njihov poraz zapečaten.

Sistematično vničevanje nemških mest

ZASLUŽENA KAZEN — TISOGE TON RAZSTRELIVA SO ZACELI SPUSCATI ANGLEŽI NA NEMŠKA MESTA — VNIČUJOČI NAPADI NA KELMORAJN, ESSEN, SEDAJ BREMEN IN DRUGA SREDIŠČA NEMŠKE VOJNE INDUSTRIJE — ANGLEŠKEMU LETALSTVU SE BO KMALU PRIDRUŽILA SE AMERISKA AVIJACIJA

Letalski maršal nacistične Nemčije Goering se je svojčas hvalil, da ne bodo na niti eno nemško mesto padale sovražne letalske bombe. Ko se je to pozneje le zgodilo, se je pa Hitler oglašil s prešernimi grožnjami: za vsako angleško bombo, ki bo padla na nemška tla, bo ukazal spustiti na Anglijo sto ali pa dvesto bomb. Tako se je mož postavljaj. In res so morali Angleži preživeti marsikatero hudo uro. Noč za nočjo so nemška letala obiskovala London in spuščala nanj svoj smrtonosni tovor. Povzročala so strašna razdejanja in mnogo žrtev. Hitler je obljubljal, da bo vsa Anglijo spremenil v kup ruševin. Kako te mljito bo to opravil, je pokazal na primer nad Coventryjem. Angleži so se kakor krti stisnili v podzemlje, toda glave niso zgubili. So pač že po naravi hladnokrvni računarji. In so izračunali, da bo prišel čas, ko bodo Nemcem mogli vračati mlo za drago, in sicer z obilnimi obrestmi.

Ta čas je res prišel. Z lastno vztrajnostjo in z ameriško pomočjo je Anglija tako okrepila svoje letalstvo, da more sedaj pošiljati nad Nemčijo po tisoč in več letal v eni sami noči.

Churchill je bil že v svojem zadnjem govoru, v maju, naznanil, da bo Velika Britanija sprožila proti Nemčiji takšno letalsko ofenzivo, da bodo dosedanja nemška bombardiranja v primeri z njo ostala zapisana v zgodovini kot brezpomembna igraca. Dejal je, da je Anglija sklenila začeti s sistematičnim vničevanjem vseh nemških mest, ki so kakorkoli važna v vojaškem oziru. In to se je sedaj začelo.

Po Rostocku, ki ga je angleško letalstvo tako zdelalo, kakor da ga je obiskal hud potres, je prišlo na vrsto Porurje, kjer je sedež nemške težke industrije. Več ko tisoč angleških letal je te dni spustilo več tisoč ton vničevalnih in vžigalnih bomb na Koeln ob Renu, na Essen, Bremen in na druga industrijska naselja. V Rostocku so angleške bombe povzročile 15.000 mrtvih, v Kelmorajnu baje do 20.000, v Essenu gotovo tudi mnogo tisočev. Nihče ne bo trdil, da so med žrtvami sami vojaki, marveč je več ko gotovo, da je med njimi največji del civilistov. Toda na vprašanje, ali je takšen način vojskovanja proti Nemcem upravičen, ni težko odgovoriti.

Kazen je zaslužena in je potrebna, če naj se klanje, ki ga je sprožila Nemčija, čimprej konča. Ko so nemška letala vničevala Varšavo, London, Beograd in druga mesta, je vsa Nemčija navdušeno odobraval in se ponašala z vničujočo silo svoje "Luftwaffe". Beograd, na primer, so Nemci napadli iznenada, še preden so napovedali vojno in v kljub temu, da je jugoslovanska vlada proglasila našo prestolnico za odprto, t. j. nezavarovano mesto, ki se ne bo branilo. Nemški letalci so prebivalce, ki so bežali pred bombami, streljali s strojnimi. Nemčija se je v sadiščnem navdušenju divila tem "junaškim" podvigom Goeringovih letalcev. Še danes, ko se — po zagotovilih nepristranskega nevtalca, ki je tekom sedanje vojne bil že sedemkrat v Nemčiji na obiskih ter je o svojih vtisih pripovedoval angleške-

m publicistu Laskyju — že mnogim starejšim Nemcem svetlika, da se ta vojna zadeva ne bo za Nemčijo dobro končala, opravičujejo nemški ljudje vsesplošno zverinsko postopanje s prebivalstvi zasedenih dežel, češ da vojne ni mogoče delati z rokvicami. "Samo v delavskih krogih", pripoveduje omejeni nevtalca, "in še to iz prav redkih ust, sem slišal kakšno besedo sočustvovanja s prebivalstvom zasuženih dežel". To pomeni, da 999 od 1000 Nemcev odobrava vse, kar počneja Gestapo in nacistična vojska: odobrava streljanje nedolžnih ljudi, talcev, pobijanje žena in otrok, nasilno preseljevanje celih ljudstev in z njim združeno razkosavanje družin. O glavnem krivcu sedanjega gorja, Hitlerju, v Nemčiji vsi govorijo, da je imel "kolosalen načrt" (namreč ta, da bi vso Evropo in po možnosti ves svet zaslužil nemškemu "nadčloveku") in da je rešil velika škoda, ker ga najbrž ne bo zdelgel vresničiti!

In s takšnimi ljudmi naj bi kdo imel usmiljenje?

Sicer pa je Churchill nemškim civilistom povedal, kako se lahko izogone posledicam angleške letalske ofenzive: naj jo lepo pobrišejo iz mest na deželo in naj iz okolice gledajo, kako bodo angleške bombe vničevale ošabna nemška mesta...

Nemci so presneto zaslužili bič, ki jih je sedaj začel tepsti in ki jih bo še vse huj etepel, zakaj angleškemu letalstvu se bo v kratkem pridružila tudi severnoameriška avija-

cija v tem prepotrebem delu za izpametovanje "Herrenvolka". Klim je treba s klinom izbijati in nemško nasilnost zdraviti s silo. O tem so danes, hvala Bogu, prepričani tako v Londonu kakor v Washingtonu. In mi smo trdno prepričani, da bo to zdravilo zaleglo, če se bo dajalo v primernih dozah, kakor zavezniki obljubljajo: povprečno 30.000 letal na mesec bo obiskovalo od nadutosti bolno Nemčijo ter ji dajalo kapljice v obliki jeklenih bomb. Nemci bodo končno enkrat na lastni koži občutili, kaj se pravi uganjati vojno.

Božji mlini meljejo

Na nacističnega "krvoloka številka 1", Reinhardta Heydricha, najhujšo nacistično zver, kar jih je rodila Gestapo, je bil na Češkem izvršen atentat. Mož, ki ima na vesti tisoče in tisoče nedolžnih življenj, je dobil nekoliko krogel v svoje grešno telo. Tri so se zarile v hrte njačo in so jih po nevarni operaciji zdravniki odstranili, dve pa mu že dobro vrsto dni tičita v vratu in jih menda ni mogoče odstraniti.

Božji mlini meljejo počasi, pravijo. In v tem slučaju je zelo prav, da ne meljejo prehitro. Naj se mož zvia v bolečinah in naj nekoliko pokoro dela za ono, kar je storil. Nikoli ne bo prevelika. Gorja, ki ga je povzročil, ne bo odtehtala, tudi če bosta tisti dve krogli v vratu še dolgo let zgačkali nemškega "krvoloka številka 1".

PRED NOVIMI BITKAMI NA RUSKEM BOJIŠČU

ZATISJE PRI HARKOVU — NEMCI POSKUŠAJO TRDNOST RUSKE OBRAMBE VZDOLŽ FRONTE OD LENINGRADA DO SEBASTOPOLA — HITLER OBISKAL FINSKEGA MARŠALA MANNERHEIMA

Po skoro treh tednih strahovitih bojov je na fronti pri Harkovu nastopilo zatišje. Položaj obeh vojsk se tu ni mnogo spremenil, zgube pa so bile na obeh straneh izredno velike tako v moštvu kakor v materialu.

Sele sedaj so Rusi razodeli, zakaj so sprožili napad proti Harkovu. Njihova izvidna služba je bila ugotovila, da zbirajo Nemci veliko silo za napad proti Rostovu. Ta napad naj bi jim odprl pot na Kavkaz. Preden so Nemci mogli dokončati svoje priprave za to ofenzivo, je Timošenko v naglici vrzel svoje čete proti Harkovu. Njegov namen je bil prekrizati nemškemu generalnemu štabu račune. In to se mu je posrečilo. Nemci, ko so videli, da je v nevarnosti njihovo levo krilo, so morali brž spremeniti načrte. Oddelke in material, namenjen za ofenzivo proti Rostovu, so morali v največji naglici potegniti v drugo smer, da za jezijo nevarnost. Rusi niso prišli do Harkova, pač pa so dosegli tisto, kar je bil njihov glavni namen: zmešati sovražniku račune.

Nemci sedaj napadajo tu in tam vzdolž cele fronte od Leningrada do Sebastopola. Očividno preizkušajo moč ruskih obrambnih čet in bi radi

ugotovili, kje bi se najbolj izplačalo udariti. In gotovo je, da bodo še marsikje udarili, preden se bo nacistični vojni voz polomil. Nesmiseln in škodljiv je optimizem mnogih, ki si iz gotove vrste dnevnega časopisja ustvarjajo mnenje, da je udarna moč nemške vojske že strta. Takšni se samo izpostavljajo razočaranjem, ki so možna in — sodeč po pisanju raznih zavezniških vojaških izvedencev — tudi na nekaterih delih nemško-ruske fronte celo verjetna. Pri teh ljudeh se utegne pretirani optimizem spremeniti v pretiran obup, ki bi bil prav tako neutemeljen. Možno je, da se bo morala ruska vojska tu in tam še umikati, toda eno je gotovo: da Nemci te vojne ne bodo dobili. S tega stališča in s tem prepričanjem treba gledati na dnevne vesti, ki so danes ugodne in so jutri lahko nepopoljne.

Najbrž bodo Nemci skušali kmalu sprožiti kakšno večjo ofenzivo na severu: proti Murmanku, kamor prihaja zavezniška pomoč Rusiji, in proti Leningradu, oporišču ruske vojne mornarice na Baltiku. S tem je najbrž v zvezi obisk, ki ga je Hitler v četrtek naredil finskemu maršalu Mannerheimu, ob priliki njegovega 75. rojstnega dne.

Nemške težave

Pretekli teden je Hitler na vso naglico zapustil vzhodno bojišče in zletel v Berlin. Zakaj se mu je tako mudilo se je zvedelo kmalu. Minister prehrane je namreč podal ostavko in bivši vrhovni poveljnik nemške vojske je šel v — luknjo... Nekaj resnega je bilo torej vmes. Minister prehrane je namreč izračunal, da je treba zmanjšati na polovico porabo hranil, ker sicer bo prihodnjo zimo Nemčija umirala gladu. Hitlerju se pa ta novica ni kar nič dopadla. Ne morda toliko zato, da bi hotel prihraniti svojim rojakom neprijetnost, ko bi si morali še bolj zaogniti pasove, temveč zato, ker bi to priložilo novega goriva odporu, ki je vsak dan nevarnejši. Zato je Hitlerjev račun tak, da je treba javnosti prikriti resnost položaja in minister prehrane je moral iti. Sedaj bo seveda naloga Goebelsova, da na polni prazne želodce s svojim besedičenjem.

Druga nič manjša težava pa je industrijska stiska. Produkcija zveznih držav, z Ameriko na čelu raste vsak dan in ogroža resno Nemčijo, katere produkcija je vsak dan bolj v neprimernih. Zato se oglašajo vedno novi glasovi, da morajo zasedene dežele dati še več delavnih rok, pa tudi surovih. Nemški stroji so v dveh vojnih letih dosegli mejo uporabnosti in je sedaj problem popravil nekaj naravnega in velika ovira produkcije. Toda ne le stroji, tudi človeške sile pešajo in omagujejo. Iz oficialnega glasila delavstva "Arbeiterturn" zveni prošnja premočnih podjetij, da bi jim poslali več zdravnikov in bolničark, ker je med delavci vedno več omotič in bolelosti radi prenapora in pomanjkanja hrane in počitka.

To, da je položaj opasen nam priča tudi izjava opazovalca, Nemca: "Če te vojne ne dobimo to poletje, se bomo zadušili pod silo ameriške vojne produkcije".

Francija v dvojni stiski

Več kot milijon najboljših Francozov zgublja čas v nemškem jetništvu, med tem ko jih dom tako krvavo potrebuje. Francoska industrija je docela zastala. Premogovniki delajo le za vojne namene, kakor tudi vsi drugi rudniki. Za potrebe naroda ne morejo storiti nič, ker ni delavnih rok. To je eden izmed vijakov, s katerim stiska Hitler Francoze. Poslal bi domov te jetnike, če bi mu Francozi dali roko za vojno... Rad bi dobil v roke francosko mornarico, ki je edino orožje, s katerim morejo Francozi nekoliko pritiskati za svojo obrambo. Od njih zahteva pol milijona delavcev, a jih je dobil le 60.000. Sedaj je pa še Mussolini začel sitnoriti s svojimi zahtevami po Korziki, Nizi in Tunisu, tako da obstoja resna nevarnost, ali bodo Francozi znali ostati močje, ali pa bodo podlegli v tej diplomatski borbi. Zaenkrat se zdi, da se dobro držijo. Vse je odvisno od njihovega postopanja z mornarico, kajti Hitler se močno boji, da bi prešla ta na stran Angležev in zato si ne upa iti predaleč s svojimi zahtevami in skuša bolj zlepa prepričati...

ITALIJA OSREČILA LJUBLJANO Z BANKO

Italijanska agencija javlja, da je v Ljubljani otvorjena podružnica banke (Banco di Roma).

Ta banka da bo opravljala bančne posle onega dela Slovenije, kateri je okupiran po Italijanih.

Atentat na Hedricha

V Pragi je bilo silno razburjenje, vsled atentata na Hedricha, enega najgrših Hitlerjevih krvolokov. Načrt tega okruteža je bil, da postopoma spravi na češkem iz javnosti vse, kar je bilo češkega. Dežela naj bi postala zopet nemška, kot so si jo lastili nekoč, ko narodni čut slovanški sploh še ni bil zbujen. Pa so jo oni dan zabrenkali Heydrichu tako, da ga bodo za vedno minile muhe, da krati zavednim Čehom njihove narodne pravice. Sledilo pa je divje nemško maščevanje. Neznano je še število umorjenih Čehov. Znano pa je, da so jih postrelili že čez sto. Toda češka kri ni voda in je tako nasilstvo izzvalo še večji odpor ne le med Čehi temveč tudi med ostalimi narodi, ki ječe pod nemškim nasiljem. Počasi bo mera že polna!

Meksiko gre v vojno

Nemška politika je postala skrajno nervozna. Na vseh straneh se pozna, da so zgubili glavo. To je razvidno tudi iz nemškega postopanja z ameriškimi državami. Brez najmanjše stvarne potrebe so se Nemci zapletli z latinskimi ameriškimi državami. Brazil, Čile in Argentina stoji še vedno kot opazovalci dogodkov. Položaj države Meksike je pa za Nemce nekoliko pomembnejši, ker stoji na potu do kanala Panamskega, ki je življenjskega pomena za ameriško brodovje.

V svoji brezglavosti so Nemci v poslednjih dneh napadli več mehiških ladij, kar je izzvalo odpor, ki je sedaj pripeljal že do odkrite vojne napovedi, ki Nemcem nikakor ne bo v korist, ker je sedaj njihovo delovanje v mehiškem zalivu še mnogo bolj zavrtlo. Amerika pa ima enega varuha več na svojem najvažnejšem potu, tako silnega pomena za brodovje, ki naj se bori na Tihem in na Atlantskem oceanu...

Nemci so hoteli enega sovražnika več in ga sedaj tudi imajo. Zelo verjetno je, da bodo prej ali slej sledili še drugi.

PETA KOLONA

Tudi v Meksiki je na delu peta kolona. Takoj, ko je bilo sklenjeno, da se napove Nemcem vojna, so bile tri skrivnostne eksplozije. Na krovu 8.000 tonskega parnika v Caca-lillo je nastal požar, ki je zahteval 4 smrtne žrtve in 20 ranjenih. Ta ladja je v resni nevarnosti, vendar upajo, da jo bodo rešili.

PONOVNE USTRELITVE V LJUBLJANI

Kakor poročajo italijanski viri, je Ljubljana doživela nov krvav dan. Ustreljenih je bilo 19 talcev, ker so slovenski narodni borci v bitki z italijansko četo ubili 1 častnika in 30 vojakov, dočim je bilo veliko drugih ranjenih.

Italijanske oblasti so smrtno kaznen nad talci takoj izvršile, ko se je zaznalo za izid boja ter zagrozili, da bodo ustrelili še 400 talcev, če se napad borcev na Italijane ponovi.

Ker je gotovo, da slovenski borci ne bodo mirovali, je radi tega v nevarnosti teh 400 talcev.

KADAR IŠČETE SLUŽBE obrnite se na rojakinjo

Berto Cernič

DORREGO 1583 — Gs. Aires
U. T. 54 - 3588

Nobenega izgovora

Vsakemu izmed nas je dobro znano, čeprav nismo bili tam, da naši vojni vjetniki trpe veliko pomanjkanje. In kaj smo do danes storili zanje? Nekateri nekaj, povečini pa prav ničesar. Ali smo res že tako daleč padli, da nimamo več srečati za svoje najbližje!

Skoro v vsaki številki "Slovenskega lista" pozivljamo rojake, da po svojih močeh skušajo lajšati bedo teh naših nesrečnežev, ki so padli v nesrečo ne po svoji krivdi, ampak za čast in v obrambi domovine, za obstoj slovenskega naroda in vsega slovanstva. Toda če pregledamo izkaz onih, ki so kaj darovali zanje, bomo našli v njem prav malo roj-

Zaboje vkrcavajo na ladjo, katera je te dni odrinila proti Evropi

kov in rojakinj. To je pač dovolj žalostno pričevalo za nas.

Če bi se mi vsaj nekoliko poglobili v stanje, v katerem se nahajajo naši bratje v taboriščih Nemčije in Italije, ne bi mogli tako mirnodušno preko tega, ampak bi po svojih močeh pomagali. Toda smo taki, kakor bogatini, ki sede pri polni mizi in pri tem ne pomislijo, da mnogi nimajo česa dati v usta.

Gotovo je, da se mi ne nahajamo na bogve kako dobrem stališču ter moramo paziti na denar in varčevati, da izhajamo. In vendar pri vsaj naši revščini, bi zamogli našim vjetnikom pomagati, če bi imeli le malo dobre volje. Tu ne velja noben izgovor, saj smo povedali tudi že, na kak način bi se dalo dobiti v prav kratkem času vsoto, ki bi zadostovala za zavoj, katerega bi se poslalo vjetnikom.

Izgovor, katerega se žal poslužuje skoro vsi, zato, da ni treba prispevati, "jaz bi dal ali dala, če bi vedel, vedela, da bi dobili vjetniki. Toda vjetniki ne bi dobili, ampak bi to pograbili Nemci ali Italijani". Ta izgovor je prazen. Povemo vam, da vjetniki dobe, kar se pošlje. To je potrdil zastopnik švicarskega Rdečega križa, kakor tudi naš zastopnik v Ženevi. Izgubi se mogoče le kaka dva odstotka, ker se zaboj razbije ali iz kakega drugega vzroka. Toda to kar se izgubi je pač malo, če vpoštevamo pot, ki jo potrebuje transport, da pride na mesto. Pa tudi v slučaju, da bi se še več razgubilo, bi morali pomagati, ker storili bi svojo človeško in bratsko dolžnost. Pomislimo tudi, da če ne bomo dali za zavoj, je tudi prav gotovo, da ne bodo dobili, če pa bomo dali, bodo mogli dobiti.

Bodi tudi povedano tem, ki se na ta način izgovarjajo, da se je od naših vjetnikov že prejelo zahvale in prošnje, da se še nadalje pošlje. V ponedeljek je bilo iz Argentine ponovno poslanih 35.000 zavojev. Te se je kupilo iz prispevkov nabranih

tukaj med nami in iz prispevka, ki ga je jugoslovanska vlada v Londonu poslala v ta namen.

Vsak zavoj, ki je bil odposlan je tehtal kosmate teže 4.50 kg, čiste pa okoli 3.50 kg. Vsak zavoj stane \$ 5.85, več stroški, tako da je končna cena \$ 8.55 in vsebuje naslednje reči: meso, kavo, čokolado, marmelado, testenine, mleko, mlo in cigarete in sladkor.

Rojaki in rojakinje! Pomagajte našim vjetnikom. Imejte srce in pomislite, da z vašo pomočjo lahko rešimo življenje marsikaterega teh revežev.

Naš poziv velja tudi za društva in upamo, da bodo v tem oziru tudi kaj storila. Do sedaj so se pozivu žal odzvale od slovenskih organizacij

DR. IZIDOR CANKAR DOSPEL V KANADO

G. dr. Izidor Cankar, bivši poslanik v Argentini je dospel v Ottawo, Kanada, ter 15. maja že predal svoja akreditivna pisma v posebni avdijenci.

G. Cankarja, kot jugoslovanskega poslanika v Kanadi so ga sprejeli ob njegovem prihodu: predsednik kanadske vlade Mackenzie King, zastopnik generalnega guvernerja Shuldham Redfern, namestnik visokega komisarja Patrick Duff in državni podtajnik Norman Robertson.

SIJAJEN NASTOP ZINKE MILANOV

Naša umetnica Zinka Milanov je spet nastopila v Colonu. Njen prvi nastop v "Aidi" je bil sijajen. Colon, največje gledališče v Južni Ameriki je bilo polno. Vse tukajšnje časopise je objavilo pohvalno kritiko o Zinki.

Prihodnji njen nastop v "Aidi", bo v soboto 6. junija zvečer.

JUGOSLOVANSKA RADIO URA

Opozarjamo naše rojake in rojakinje, ki poslušajo jugoslovansko uro, da prenos te ure od sobote 6. junija ne bo več zvečer, kakor do sedaj, ampak bo ob 3 uri do 3.30 popoldne.

Vzemite torej to na znanje ter poslušajte še nadalje ta prenos.

POROKA

V soboto dne 30. t. m. sta se poročila Nadica Spacapan iz Šempasa in Josip Hlača iz Štomazev pri Štjaku. Častitamo!

VESELA VEST

Da se naši cenjeni čitatelji ne bodo pritoževali, da ne vemo drugega sporočati kakor o porodih, porokah, smrti ter nezgodah, od katerih zadnjih dve sta gotovo žalostne vesti, javljamo danes tudi veselo vest, da je Martin Keber, znani rojak naše kolonije ter darovit igralec "Slov. doma" dobil 26. 5. izplačanih \$ 2500.—, ker je izšel njegov kapitalizacijski titul, ki ga je vzdrževal v družbi "Ahorro y Capitalización" v La Plati. Bilo srečno!

OBJAVE POSLANIŠTVA

Kr. jugoslovansko poslanništvo išče in poziva, da se v uradu istega zglašijo izseljenec Cirišan Tudor, ki se je prej nahajal v Buenos Airesu, a je sedanji njegov naslov neznan.

IZ UPRAVE

Gospod Hladnik nam je izročil naročnino za "Slovenski list" za sledeče rojake in rojakinje: Zalokar Vincenc \$ 7.—; Mušič Avgust \$ 7.—; Sešek Franc 7.—; Štular Anton \$ 7.—; Bregant Franc \$ 7.—; Trebec Ivanka \$ 7.—; Lah Josip \$ 7.—; Podvornik Frančiška \$ 7.—; Hajdinjak Štefan \$ 7.—.

IZ ROSARIJA

VIDOVANSKA PROSLAVA V ROSARIJU

Letošnja proslava Vidovdana se bo vršila v Rosariju v soboto 27. junija ob 9 uri zvečer v francoski dvorani, ulica San Luis 846.

Sodelovala bodo pri proslavi vsa jugoslovanska društva. Tamburaško in pevsko društvo "Zagreb", Slovensko delavsko društvo "Triglav" in organizacija seljačke stranke "Stjepan Radić".

DOMAČA ZABAVA SLOV. DEL. DRUŠTVA "TRIGLAV"

Slov. del. društvo "Triglav" bo priredilo zopet domačo zabavo s pečenko (asadom) v nedeljo, dne 14. junija 1942 v društvenih prostorih Gral. Mitre 3924.

Tekmovanje na kroglo in žabo, katerih zmagovalci bodo deležni bogate nagrade.

Začetek ob 9 uri zjutraj, ob 12 uri "asado", ob 13 uri sledi tekmovalje, nato pa ples na harmoniko.

Vstopnina: prosta.

Vljudno vabi

O d b o r

Opomba: V slučaju dežja se vrši eno nedeljo pozneje.

POMEMBNA SLOVESNOST V SAN NICOLASU

V nedeljo se je vršila velika svečanost v mestu San Nicolás v spomin prvega zbora argentinskih gubernadorjev pred 90 leti. Tam je zbral predstavnike vseh argentinskih provinc general Urquiza, ki je z zmago v Caserostu končal nesrečno notranjo vojno, ki je trajala skozi 30 let in deželo spravila v skrajno bedo. General Urquiza, ki je premagal oblastnega Rosasa, je na ta dan prvič sklicel zborovanje bodoče velike Argentine.

To nedeljo se je slavila 90 letnica tega dogodka in je bilo poleg vseh najvišjih oblasti in množice naroda navzočih tudi 12 gubernadorjev.

ZENITBENA PONUDBA

Želim poročiti Slovenko, staro do 35 let, ki bi imela veselje do kmetije v Chaco.

Resno ponudbo s sliko na: Slovenski list, "Chacra", Corrientes 3114, Buenos Aires.

Tajnost zagotovljena!

TRGOVINA JESTVIN "Bela Ljubljana"

IVAN MOČNIK

Sapaleri 2700 na Paternalu
U. T. 59 - 0467

IZDELOVANJE STROJEV ZA ČIŠČENJE PARKETOV

Izdelujemo stroje za čiščenje lesenih podov (parketov) z motorjem "monofasiko", cilindri 30 c/u. — Cene zelo nizke. Tinogasta 5074, Villa Devoto, Bs. Aires.

Krojačnica 'Gorica'

Franc Leban

WARNES 2191 Bs. Aires
Nasproti postaje La Paternal

SOBA V NAJEM

Lepa zračna soba s prvovrstno hrano, zelo primerna za zakonski par se odda. Cena nizka.

Viamonte 741 — Bs. Aires.

Slov. Babica

FILOMENA BENES-BILKOVA

Diplomirana na Univerzi v Pragi in v Buenos Airesu Ordinira od 9 zjutr. do 9 zvečer

LIMA 1217 — BUENOS AIRES
U. T. 23 - Buen Orden 3389

Slovenski stavbenik

Za načrte, betonske preračune in Firmo,

obrnite se do tehničnega konstruktorja
FRANCA KLANJSEK

Av. Francisco BEIRO 5329-31
Villa Devoto U. T. 50 - 0277

ZOBOZDRAVNIKA

DRA. SAMOILLOVIĆ
de Falicov in

DR. FELIKS FALICOV
Sprejemata od 10 do 12 in od 15—20 ure.

DONATO ALVAREZ 2181
U. T. 59 - 1723

PRVOVRSTNO KOSILO!

MEDNARODNA KUHINJA — OBED \$ 1.20 — 6 JEDI

Florida Bridge Club

Vsak četrtek zvečer ob 21.30 uri

BRIDGE TURNIR

Vsak mesec

RUMMY in SKAT TURNIR

Klub se obrača na vse interesirane, da se turnija udeležijo. Natančnejše podatke se dobi pri klubovem vodstvu osebno ali po telefonu od 10—16 ure (tel. 32-3871) od 16.30—20 ure pa (tel. 32-3182)

VIAMONTE 741

BUENOS AIRES

Se priporoča VODSTVO.

KLINIKA ZA VSE BOLEZNI

Za venerične bolezni, spolne bolezni, bolezni krvi, splošno slabost. razpolaga klinika s posebnim konzultorijem, kateri se nahaja pod vodstvom poznanega specialista za navedene bolezni

Dr. A. AZAGUIRRE.

Imamo zdravnike specialiste za bolezni na pljučah, obistih, jetrah, želodcu, živčevju, glavobol in revmi zem.

Zenske bolezni.

Analizacije krvi, vode itd. so izvršene po Profesorju Narodne Univerze v Buenos Airesu Dr. I. Raffo.

RAYOS X, DIATERMIA in ELEKTRIČNO ZDRAVLEJNJE.

Zdravniški pregled \$ 3.—

Sprejemamo: od 9—12; pop. od 15—21. — Ob nedeljah in praznikih od 9—12.

GOVORI SE SLOVENSKI

SUIPACHA 28

(1 kvadro od Av. de Mayo v višini 900)

Vesti iz organizacij

Domača zabava "Slovenskega doma"

V nedeljo 21. junija ob 4 uri popoldne se bo vršila v "Slovenskem domu", ulica Gral. Cesar Diaz 1657 na Paternalu, lepa domača zabava. Poleg petja obeh zborov bo na sporedu tudi lepa in komična spevoigra "SNUBAČI".

Zabava bo za vse, za stare in mlade, zato pridite vsi!

"Cigani!"

No pa smo šli pogledat "CIGANE", katere je dal na oder preteklo nedeljo "Slovenski dom". Podvizali smo se, ker prireditelji so nam grozili, da bodo upoštevali točnost. Zakasnili so pa le malo, ker pričelo se je samo pol ure pozneje, kakor je bilo napovedano. Pa bi se res lahko pričelo točno, saj za napovedano uro je bila dvorana že napolnjena in sedeži vsi zasedeni.

Vse je hotelo videti "Cigane" in res lepo število naših rojakov in rojakinj se je zbralo v nedeljo zvečer v dvorani XX. Setiembre. Lepo vreme in naslednji dan narodni praznik, ko vsak lahko in brez skrbi lahko več poleži in tudi prva letošnja prireditve v mestu, je pripomoglo, da dvorana je bila do zadnjega kotička zasedena in veliko število naših rojakov je ostalo brez sedeža in so bili primorani stoječ slediti sporedu. Nič ni pretiravano če rečem, da nismo imeli še prilike videti v tej, čeprav majhni dvorani, toliko zbrana našega ljudstva.

Spored je bil ovorjen z argentinsko himno, katero so pela dekleta "Slov. doma" s spremljanjem orkestra. Takoj je sledila še pesem "Hej Slovani", ki jo je izvajal orkester in jo pelo tudi občinstvo po dvorani.

Pevski zbor ni nastopil in to v sled pomanjkanja časa, kakor so mi to pozneje povedali.

No pa preidimo k glavni točki: Milčinskega znani igri "Cigani". Pred več leti smo imeli priliko videti na odru to igro in v katerih vlogah so po večini nastopali skoraj isti igralci. Tudi ista režija, ki pa je bila sedaj mogoče kaj več pomanjkljiva. Splošno pa se je opazilo nekoliko pomanjkanja vaj.

Znenadilo nas je, ko je v vlogi sodnega sluga nastopil drugi igralec in ne oni, ki je bil označen v seznamu. Kljub temu, pa je nadomeščen igralec Brenka častno rešil svojo vlogo, izjemoma včasih pretih in malo živahen. Hes težka in naporna vloga je igralca ob koncu igre že utrudila. Prav dobro je pristojala igralcu vloga mladega avskultanta Radoslava. Igralec se je dobro poglabil, le v nekaterih govorih preglasen, ker sladke in ljubeznive besede ne moremo izraziti s kričanjem. V do ušes zaljubljeno Anico Puc bi se tudi mi zaljubili, ko bi se malo več poglabil v lepih zaljubljenih prizorih, kakor se znajo včasih uživati take mlade punčke in ko je to nepotrebno znajo včasih celo pretiravati. Boljše, oziroma prav dobro je cedila solze zaradi varane ljubezni. Ponesrečen prizor, da je na oknu z Radoslavom obrnila solnčnik proti občinstvu, ker vsa nevarnost, da jih kdo vidi, je bila le v ozadju in kljub

solnčniku so Brenkove bistre oči vse videle, le mi smo si mogli sami po svoje kaj predstavljati. — Tiha v glasu in premalo živahna v nastopu je bila gospa Puc, medtem ko bi nam mogla pokazati ono čvrsto in korajžno našo gostilničarko.

Prav dobro zadeti in dovtipni so bili Sodnik, zdravnik Pavec in dr. Veselko, ki so res častno podali svoje vloge. Pristojala je igralcu vloga Cvetana, pri katerem se je pa največ opazilo pomanjkanje vaj in igralec ni bil gotov svoje vloge. Pripomnim naj, da tu smo imeli priliko opaziti, kar se največkrat zgodi pri naših igralcih, kako težko je pokazati na odru pijanca. Take vloge morajo biti pazljivo in dobro našturirane. Lep nastop in kot pridna igralka se je pokazala elegantna Cvetana, le radi njene šibke šminke je med drugimi izgledala kot bolehnava. Tipično prav dober Sodni nadzornik, le včasih pretih, boljše bi bilo, da bi bil kaj več osoren.

Skoraj pa ni prav, da sem opustil in komaj ob koncu omenim kaj o ciganih, katerim bi seveda pristojalo prvo mesto. Cigani pa so le cigani in prav nič nimajo zameriti, če sem jih pustil za nazadnje. Pravo cigansko pleme smo zagledali, ko se nam je pokazal Juro Brajdič, ki se je dobro poglabil v svojo vlogo, le včasih tu pa tam kaj preveč pretiraval. Res je bil dober mutast Danjel, kateremu ne moremo reči, da je bil glasen ali pretih. Take vloge niso za igralca nič prijetne, ker v niti tolikih nastopih revež ne sprejme niti besedice. Drugič tudi malo več vezbanja za brenkati na kitari, ker včasih igralcu res slabo pristojta štrument, da ga slabo in nerodno suka v rokah. Naj to velja tudi za Juro Brajdič. Živahno in prebrisano ciganko nam je pokazala Katarina, v kateri vlogi smo videli res prave "uboge ljudi". Ni pa bila na enaki višini ciganka Marija, ki nam je pokazala bolj nekako elegantno punčko in ne mlado predrzno cigansko dekle. Tudi kot dobra pevka bi se lahko boljše odrezala v svojih solospievih, kjer je bilo opaziti, da tudi njej je primanjkovalo vaj z orkestrom. Ker pa nisem prej omenil, ne si s tem misliti, da sta nam preveč ugajala Juro in Brenk kot pevca in res škoda, da igralca nista pevca, da bi se boljše odrezala v svoji pesmi in kupletu. Dobro se je odrezala natakarka Režika in oni deček, sin Cvetane.

Obleke na splošno vse na mestu in res lepe so bile ciganske noše. Šminkanje tudi prav dobro. Res škoda, da je oder v Alsini majhen za igre, kjer nastopijo večje skupine igralcev, ker pri "Ciganih" v drugem dejanju, bi se potrebovalo večjega odra.

Priporočati bi bilo tudi več reda za odrom med dejanji, ker zelo čudno je videti kako se včasih prične ozadje z lepo slikanim poslopjem majati. To se prepogostoma pripeti na naših odrih.

Čeprav se je zategnilo do 1 ure pop. z igro, se občinstvo ni pokazalo nestrpno, ampak mirno so sledili vsi do konca. Vsem je igra ugajala in kljub tej moji skromni kritiki, lahko potrdim, da so bili "Cigani" dobro podani na oder in mojega mnenja so tudi vsi, ki so se udeležili nedeljske prireditve. Ugajale so vsem lepe domače pesmi, ki se v igri izva-

jajo in tudi dobro je dovršil svojo nalogo orkester, če upoštevamo, da je bil nalašč sestavljen le za spremljanje pevskih točk pri igri. Ni pa toliko zadovoljil plesalec orkester, ki je sviral pri plesu.

Zabava je končala v najlepšem redu in škoda, da je po novi uredbi končala celo uro prej nego po navadi. Prireditelji so imeli v nedeljo res velik uspeh, posebno v finančnem oziru, kakršnega še ne pomnim na nobeni izmed prejšnjih prireditev "Slovenskega doma". Pa pardon, ker ob uprizoritvi Jurčičevega "Desetega brata" je bilo prav gotovo še kaj več.

S. Savo

J. N. O.

Objave Primorskega odbora

Sestanek Primorskega odbora se bo vršil v ponedeljek 22. junija 1942 ob navadni uri in prostorih.

Bodite tudi sedaj točni in vsi kakor vedno!

Tajnik

S prireditve "Slovenskega doma"

Nepremrzlo vreme in primeren dan sta privabila lepo število naših ljudi gledat igro "Cigani" katero je podal "Slovenski dom" dne 24. maja. Redkokdaj poseti kako dvorano toliko občinstva hkrati, kakor to pot. Odbor društva je sicer predvideval veliko udeležbo na ta dan, radi česar je skušal najeti armensko dvorano, pa se mu ni posrečilo.

Sedanja vojna, ki je zajela že skoro ves svet, je vzrok, da se je v Bs. Airesu ustanovila cela vrsta organizacij, katere s prirejanjem vsakovrstnih zabav, zbirajo sredstva v prid vojnih žrtev, zato so vse boljše dvorane oddane že za skoro vse leto naprej.

Omeniti pa moramo tudi, da so to pot druga slovenska društva vpoštevala prošnjo "Slovenskega doma" ter niso priredila ta dan svojih zabav. Tudi se je članstvo vseh društev v večji ali manjši meri udeležilo naše prireditve. Tako je tudi pravilno. Kajti kljub temu, da obstoja v Bs. Airesu 6 slovenskih organizacij vstevši društvo prekmurških Slovencev na Avellanedi, mine marsikatera nedelja, posebno v zimskem času brez vsakršne prireditve oziroma zabave. Iz česar se razvidi, da bi se lahko preprečilo več prireditev na isti dan, razen mogoče pušta in silvestrovske večera, ko se na splošno skoro vsi ljudje udeležijo zabav. Akoravno bi tudi tiste dneve društva s sporazumnim razporedom ali pa skupnimi zabavami imeli gmotno več uspeha, kakor pa po sedanjih navadi. Vendar za manjše zabave v društvenih prostorih, ako ste tudi dve isti dan se še zamore opustiti, neodpušljivo pa je glede večjih prireditev z igrami, za katere se morajo društva pripravljati po cele mesece ter so ž njimi združeni veliki stroški in žrtve, akoravno se igra vrši v društvenih prostorih, kaj pa šele v najeti dvorani.

Res so nekatera društva že začela z zidanjem lastnih domov, kar je vse hvale vredno, vendar dosedaj še nobeno društvo nima takih prostorov, kjer bi bilo občinstvo varno pred neurjem in za večje igre. Radi tega bomo še zmerom za dostojne prireditve prisiljeni najemati tuje dvorane. Tudi na odprtem prostoru ni tiste zbranosti in pozornosti, kakor v zaprtem lokalu. To smo lahko videli prejšnjo nedeljo, kjer kljub velikemu številu ljudi kateri so moralno stali, je vladala v dvorani neverjetna tišina. Dosti je seveda k temu pripomogel poseben orkester, ki se je pod vodstvom Staneta Baretto igral v temi med odmori zelo dovršeno razne kompozicije ter žel zato splošen aplavz in odobravanje.

Končno naša iskrena zahvala vsem rojakom in rojakinjam, ki so v takem obilnem številu prihiteli na prireditve.

Za odbor "Slov. doma":
F. Kovač, tajnik

Nekaj o "Ciganih" in drugih igrah

Kaj pravzaprav pomenja ta igra? Saj nima nikakšnega posebnega namena... Tako sem slišal že parkrat govoriti ljudi, ki so se očitno veselili zabavne igre; niso pa razumeli pisateljevih satiričnih misli, s katerimi na komičen način obravnava sodne, pa tudi družabne razmere v malem slovenskem mestu. In v pogledu malomestne družbe ter družabne kritike, ni igra manj zanimiva od Kersnikovih ali Cankarjevih podobnih spisov. Dasi je zelo zabavna, je vendar vse v njej tako naravno, da se moramo kar čuditi. Vse osebe so tako naše, da se zdijo, kakor bi nam bili znanci iz domačega kraja, kjer so tudi na podoben način zbijali šale in spletkarili, kakor se to dogaja v igri. In tudi Brenkovo nemščino je bilo mnogokrat slišati na nekdanjih uradih.

Igra, ki je skoz polna življenja in zdravega humorja, kaže razne nedostatke sodnih uradnikov ali nastavljenecv ter malomestno družabno plitkost. Pisatelj Milčinski je bil sam sodnik in je priobčil mnogo spisov vzgojne vsebine, od katerih je predvsem omeniti "Ptičke brez gnezda", kjer se bavi z mladoletnimi otroci, ki sicer živijo v družini, a v sled malomarnosti staršev so takorekoč brez gnezda, prepuščeni sami sebi, ter postajajo tako breme in nevarnost za družbo, in to radi tega, ker njihova prvotna družba — družina — ni prava družba.

Govoriti na dolgo in široko o igri, ki je bila izredno dobro podana, ni moj namen, pač pa mislim napisati nekoliko besed o vsebini igre. Pisatelj v glavnem razpravlja že staro resnico, da male tatiče sodnija strogo zapira, medtem ko se pravi rokovnjaški družbi tudi sodnija klanja in ji oprošča vse prestopke, tudi takšne, ki izigravajo sodno oblast ter njene zastopnike, in to tudi tedaj, kadar takšna družba naravnost sili v ječo. Nič čudnega zato, če se vrši glavni del igre na sodnji, kamor pripeljejo pred sodnika štiri cigane brez nikakšne določene krivde. (Sodni sluga Brenk sicer meni: "Cigani niso nikoli nedolžni..."). Sodnik, ki je tisti večer nameraval iti v mesto na sestanek prijateljev ali kakšne druge družbe, ter drugi dan predložiti na pristojnem mestu poročilo o sodnih zadevah, brez dolgega razpravljanja obsodi cigane, ker se mu mudi na vlak. Medtem je pa mladi avskultant urejeval zapisnik ter dognal, da so cigani ravnokar prišli iz zaporov, v katere so bili kaznovani tudi brez pravega vzroka. In ko je to povedal odhajajočemu sodniku, je ta mirno nadaljeval: "Sami so krivi cigani, sami; zakaj pa niso tega prej povedali" in namesto da bi razveljavil obsodbo, je začel govoriti o svojih potrebah, o pavšalih, katere bo zahteval pri predstojnikih. Mnogo več, ko za uradne dolžnosti, se je brigal za svoj cilindar in dežnik, za rokavice, pipo itd.

Jasno, da v uradu, kjer je takšen načelnik, ne more biti pravega reda. In to je kazal že Brenk, ki je prišel vsak dan pijan v urad, a ga je sodnik kljub temu držal v službi.

Mlademu avskultantu je služila uradna soba — za ljubavne sestanke, in po mili volji so ga obiskovali pri delu tudi razni prijatelji, znanci in neznaneci potovalne igralske družbe, ki so nameravali vprizoriti "Rokovnjače". In ravno ti poslednji so prava ciganska družba — poštenjak Brenk jih je imenoval rokovnjače ter se tudi spodtikal nad njihovo moralno —, ki so obožnega avskultanta takoj oplenili za znaten znesek in poskušali svojo srečo tudi drugod. Ta družba je za predstavo rabila tudi cigane in jih tako izvlekla iz zapora ter posredno omogočila beg.

V igri nastopita tudi odvetnik in zdravnik. Pa saj si nemoremo misliti sodnije brez takšnih izvedencev. Pisatelj meni, da je odvetniško zavijanje toliko v sodnih kolikor v družabnih zadevah prej v škodo kakor v korist. A tudi dovtipnega zdravnika zanimajo bolj natakariče, vrčki piva, penčke in drugo, kakor njegove stanovske ali tudi družinske dolžnosti.

Tako je pisatelj na posrečen in komičen način obdelal razmere na sodnji. A nič manj ni osmešil tudi

malomestne družabne razmere. O tej malomestni družbi toži avskultant, da zmore pripraviti le še kakšen ples s koriandoli in nič drugega; zato je z navdušenjem pozdravil igralsko družbo, ki bo podala "Rokovnjače", narodno igro s petjem — in bijačo, pretepom ter pobojem. Ta družba je bila torej v marsičem slična naši tukajšnji, ki se tudi zelo navdušuje za plesanje in postavi sem in tja kakšno res prav rokovnjaško igro na oder.

Iz vsebine igre je torej razvidno, da je pisatelj obdelal nekaj zelo važnih vprašanj o naši družbi in uradih, ki jih pa ni vsakdo opazil radi komične in nad vse zabavne igre. Tu treba pristaviti, da mnogi imajo samo kakšne drame, predvsem tendenčne vsebine, za vzgojne igre in le s takšnimi silijo na oder. V večini vseh teh in tudi drugih dram, kolikor sem jih imel priliko videti tu v Bs. Airesu, so navadno v dolgih samo-dvo- ali več-govorih obdelovali priljubljen ali nepriljubljen predmet na tak način, da ni bilo samo obdelano vprašanje odvratno, nego tudi igralci, igra, pisatelj, prireditev in sploh cela družba, ki je bila v zvezi s takšnim "igranjem". In ljudje, toliko prireditelji kolikor gledalci, so navadno opravičevali svoje razočaranje z "velikim pomenom", ki ga ima takšna "igra". Pripomniti treba, da je bilo po naših odrih podano tudi nekaj res posrečenih iger, če niso bile te vedno primerno upoštene, je krivo to, da mnogi rojaki hodi-jo na prireditve bolj radi družabne-ga sestanka in predvsem se radi plesa (kar je končno največ posledica slabo podanih iger). Zato bi bilo vsem priporočiti: postavljajte na oder le takšne igre, ki jih naši dile-tanti morejo posrečeno podati, kar bo zagotovilo tudi gledalcem vsaj nekaj užitka; drugače raje igro opu-sti.

To bi moralo biti pravilo pri naših prireditvah.

Igralci "Sl. doma" so nam podali že več res posrečenih iger ter imajo zato tudi res, hvaležno publiko, ki z uživanjem sledi lepemu igranju. Tudi ob največjem navalu občinstva vlada med igro vzoren red in mir, kar je najboljšje zadoščenje in priznanje igralcem. Ni čudno, če so bile zato mnoge igre že večkrat ponavljane. "Cigani" so bili že štirikrat na odru, "Trije vaški svetniki" tudi štirikrat, "Srce in denar" pa celo petkrat itd., kar dokazuje, da so bili nastopi uspešni. Ako bi bilo med našimi ljudmi nekoliko več zanimanja za odrske nastope in manj plesnega norenja, bi imeli lahko redne dramske prireditve, ki so brez dvoma lepše od mnogih kino-predstav ali nastopov raznih radio-igralcev, glede katerih je že marsikdo prisegel, da jih ne pojde več gledat, a je svojo besedo držal — do novega nastopa, oziroma do nove radio-reklame. Predvsem med moškimi naraščajem ni pravé volje za vaje, medtem ko se dekleta že raje učijo in seveda še raje nastopajo na odru. Sicer je bilo že večkrat povdarjeno, da je tukajšnji naraščaj res vprašanje zase.

Za boljše odrske nastope je potreben tudi primeren orkester pri spremljanju pevskih točk. Tukajšnje plesne godbe niso vedno zadostne za takšne nastope in tudi niso vedno na razpologo za vaje, ker so ob sobotah in nedeljah navadno zaposlene. Svoječas je imel "Tabor" že precej razvito godbo za spremljanje raznih iger, ki je mnogo pripomogla k uspehu nastopov, ("Srce in denar" "V kraljestvu palčkov" in druge). Tudi tukaj je široko polje za mladino. Saj od starejših pa ne moremo zahtevati, da nam bodo vedno na razpologo.

Odrski nastopi so nam predvsem v razvedrilo, a so lahko tudi res kulturnega pomena in to posebno takrat, kadar zaposlujemo čimveč mlajših možičev.

I. P.

FOTOGRAFIJA "LA MODERNA"

VELIK POPUST PRI FOTOGRAFIRANJU

Ne pozabite FOTO "LA MODERNA"

S. SASLAVSKY

Av. SAN MARTIN 2579

Telefon: 59-0522 - Bs. Aires

SLOVENSKO STAVBENO PODJETJE

A. S. V. L.

A. ŠTOKA & V. LOJK

T. KONSTRUKTORJA

Pisarna: Lope de Vega No. 3136 — Bs. Aires

Tel. 50-4300 Prv.

Tel. 54-2756

Plane, Ekonomične betonske kalkule, Občinske tramitacije, Firma, Ob. Sanitarias itd.

Za zidanje, povečanje in popravo hiš v mestu in deželi z takojšnjim in veččasnim plačevanjem v komodnih mesečnih obrokih, manjših kot najemina katero plačujejo sedaj.

MATERJALI IN DELO PRVOVRSTNO

Plane in preračune brezplačno.

OBIŠČITE NAŠO PISARNO

vsakemu borcu za svobodo in napredku. Med temi borci za svobodo smo tudi mi, Jugoslavlani iz Primorja, med prvimi zavezniki smo in smo bili še v času, ko nekateri današnjih zaveznikov za nas niso niti vedeli hoteli, v času, ko smo sami pričeli borbo, ki jo oni danes skupno z nami nadaljujejo. In ko nastopi razpotje časov in zaživi človeštvo v novem življenju pričakujemo, da bomo v njem našli mesto, ki nam gre po naših zaslugah in žrtvah.

Kakšen je nauk, ki nam ga daje preteklost, kakšno bo naša ravnana v sedanosti, da bo obrodilo sad v bodočnosti? Naše kraje smo izgubili, ker so naši nasprotniki na ves glas in vedno znova širili laž o italijanstvu Primorja in o nemščini Koroske. Pojdimo v svet in širimo nemurno, sleherni dan in sleherni uro, vsaki od nas, resnico, samo resnico, čisto in golo resnico, da gre za jugoslovansko zemljo, sveto nam in vsemu Slovanstvu, za zemljo ki mora biti sveta vsemu človeštvu. Prva dolžnost vseh, ki prebivajo na tej ameriški zemlji svobode, je zvestoba do Amerike in brezpogojna vdanost njeni veliki stvari. A stvar Amerike je resnica, in nihče naj se ne osmeli trditi, da dela za Ameriko, če širi laž in govori o italijanskem značaju Primorja; stvar Amerike je svoboda, in nihče naj ne imej poguma ponašati se kot borec svobode, če zagovarja suženjstvo za našo zemljo. Resnico in demokracijo je treba izpričati za dejanji, ne samo z besedami, opredeliti za stvar svobode in resnice, da tudi za dejanji izkažejo, kako jim demokracija ni le mrtva fraza. Za nas ni in nikdar ni bilo možnosti konflikta v zvestobi; kakor je stvar Amerike svoboda, za vse in enako, tako je naša stvar Amerike. In čim bolj bomo napeli vse svoje moči za njeno zmago, tem preje in bolj popolno bo tudi zmagala naša pravda in končna pravda človeštva.

DR. IVAN SUBOTIĆ DELEGAT JUGOSLAVIJE PRI MEDNARODNEM RDEČEM KRIŽU

V Združenih državah biva dr. Ivan Subotić, kot delegat pri Mednarodnem Rdečem križu.

Dr. Ivan Subotić je bil prej jugoslovanski poslanik v Londonu in delegat Jugoslavije pri Ligi narodov v Genevi. Udeležil se je velikega števila mednarodnih konferenc v Ligi narodov pri Mednarodnem uradu za delo in Mednarodnem sodišču v Haagu. Zlasti je bila važna njegova diplomatska delavnost na mednarodnih konferencah v Moreuzih in v Montreaux. Dr. Ivan Subotić posveča danes vso svojo skrb pošiljanju pomoči našim ujetnikom v Nemčiji in Italiji, ter tesnemu sodelovanju naše države z Mednarodnim Rdečim križem.

SLOVENCE SO PRENEHALI IZSELJAVATI V SRBIJO, KER NOČEJO, DA BI SE PRIDRUŽILI ČETNIKOM

V mesecu avgustu lanskega leta so Nemci v okolici Bleda ustrelili 90 Slovencev. Padli so nedolžni, žrtve nacijskega "maščevanja". Ustrelili so jih, ker Nemci niso mogli najti in ujeti pravih krivcev raznih po-

škodovalnih dejanj. Po tem času je bilo v predelu Gorenjske, ki so jo zasedli Nemci, ustreljenih več sto žrtev. Vse ustrelitve odreja civilni komisar na Bledu Kutschera, sudetski Nemec, ki si je pridržal pravico postreljati poljubno število talcev, zaprtih po vseh večjih krajih Gorenjske za vsak sporočeni mu upor ali razžalitev nemškega vojaka. Ubijanja se ponavljajo skoraj vsak dan. Proti koncu oktobra so na Bledu v enem dnevu ustrelili 16 talcev.

Preseljevanje Slovencev iz štajerskega dela Slovenije se nadaljuje po načrtu. V nekih predelih južno od Drave Slovencev ni več. Ostati sme samo tisti, ki postane član nacijske organizacije in se zaveže, da ne bo več govoril slovensko. Samomori se množe. Pri preseljevanju se pazi posebej, da ne bi bila dva člana iste rodbine izgnana v isto pokrajino. Mimo Slezije in Vzhodne Prusije se kot kraji prisilnega naseljevanja zlasti omenjajo vzhodni predeli Poljske. Izgoni Slovencev v Srbijo so prenehali. Kot razlog nemški krogi navajajo, da nočejo, da bi srbske uporniške sile dobivale pomoč še z daljnjim številom Slovencev.

Od 24. oktobra do srede novembra so že izgnali 12.000 Slovencev. V Berlinu je bil sprejet načrt o preselitvi vsega slovenskega prebivalstva iz zasedenih krajev v "rajh" kjer ga bodo uporabili pri delu v vojni industriji. Nemško besedilo načrta pristavlja: "toda predvsem v najslabše kraje."

V delu Slovenije, ki so jo zasedli Nemci, je 143 župnij od 277, polnega števila župnij, ki spadajo pod ljubljansko škofijo. Pred zasedbo je izvrševalo v tem delu Slovenije dušno pastirstvo 245 duhovnikov. Danes so tam še štirje. Trije smejo darovati sv. mašo, četrtemu pa ni dovoljen pristop v cerkev. Prepovedane so pridige in občevarje s slovenskim prebivalstvom v slovensčini. Razen omenjenih štirih so vsi sposobni duhovniki pregnani in zaprti v koncentracijskih taboriščih v Nemčiji.

Nova knjiga o Jugoslaviji

Spisi o Jugoslaviji polnijo vse knjižnice Združenih držav. Ameriški listi in časopisi posvečajo sleherni dan stolpece Jugoslaviji, njenemu trpljenju in bedi, njenemu odporu, četnikih, generalu Mihajloviču in njegovi vojski, ki načeljuje odporu Balkana in Evrope proti suženjstvu in tiranstvu. Listom in časopisom se pridružujejo knjige. Omenili in opisali smo več takih knjig, ki navedemo ali posredno govore o Jugoslaviji, o njeni življenjski moči, o borbah in odporu. Te dni je izšla nova knjiga, prva te vrste, časniškarsko poročilo odličnega ameriškega dopisnika, ki je bil med maloštevilnimi ameriški časnikarji v Beogradu 27. marca in 6. aprila 1941, ter bil priča vse tragedije Jugoslavije do njenega vojaškega zloma. Ameriški časnikar, tedaj dopisnik "Associated Pressa" Robert St. John opisuje svoje doživljanje in doživljanje svojih poklicnih prijateljev, R. Broeka, velikega prijatelja našega naroda, Leona Kea, C. Browna, White-a, Athertona in drugih, ki so

videli Jugoslavijo v trenutku, ko je premočni sovražnik napadel državo "z mirnim narodom", ki ni hotel vojne in ki je hotel samo v miru ohraniti svojo svobodo.

Vstaja 27. marca in obstreljevanje mesta Beograda, ko je Hitler, kakor St. John pravi v svoji knjigi, hotel s smrtjo kaznovati vsakega poedince, ki je 27. marca nazdravljaval svobodo, ste prikazani posebno močno in pretresljivo. Trpljenje in muke beograjskega prebivalstva je bilo strašno. Srbski narod in prestolnica sta v teh trenutkih pokazala visoko razumevanje za obrambo zemlje in svobode. Sijajno je opisan tudi umik pri Ušicu in obstreljevanje Sarajeva v sestavku, iz katerega blesti ljubezen do silno trpečega naroda. Ljubezen našega ljudstva do Amerike se je na vsem potu St. Johna, od Beograda do Budve, potrjevala. Vendar se St. John ni zadovoljil samo s tem. Pod težkim vtisom trenutne katastrofe je poskušal povedati svoje osebne sodbe o političnih stvareh, o dogodkih in ozadjih vprašanj, ki jih v jedro ne pozna. Ta stran knjige je ponesrečena. Narod, ki se ni hotel vdati po zgledu drugih in ki se je uprl zaradi tega svojim voditeljem, ki so ga tirali k predaji, kot sam pravi, ter si rajši izbral smrt kakor sramotno življenje, s samim tem dejstvom dokazuje svojo življenjsko moč in silo, ki jo daje kot jamstvo za svoje vstajenje.

Jugoslavija bo vstala — prav kakor so St. Johnu klicali tisti junaški Budvanci, ki so poljubljali ameriško zvezdno trobojnico — pa naj o tem misli kdorkoli in karkoli. St. John piše, da Jugoslavija ni hotela po stopinjah Rumunije, ne Bolgarije. V tem zatrdilu je odgovor na vse njegove dvome, St. John pripoveduje, da je že v Budvi in na Cetinju videl vojake, ki so beželi v planine, klicali, da se ne bodo vrnili, dokler njihovi domovi ne bodo svobodni. To so bili začetki četništva in bojevanja, ki ga je Draža Mihajlovič uredil v delovanje prave redne jugoslovanske vojske za svobodo nove Evrope in novega Balkana, za Jugoslavijo. Ta borba je dokaz življenjske moči naroda, ki je vstal iz svojega "molka" in svoje "nemosti" ko je bila na tehtnici narodna čast in narodni ponos. Ta naord si je s to svojo odločitvijo in z žrtvami, ki jih polaga na altar danes in vsak dan, postavil temelj in jamstvo za svoje gotovo in neizogibno vstajenje v svobodni Evropi.

V DAR DOBITE

na vsakih 6 slik, ki stanejo od 3-6, lepo sliko v barvah. Odprto tudi ob nedeljah. Atelje MARKO RADALJ

Facundo Quiroga 1325 U. T. 22 - 8327 DOCK SUD

Junaštvo jugoslovanskih borcev

Radijsko poročilo Ray Brocka "New York Times"-u. — Ray Brock je na lastne oči videl četniške boje in bil priča številnim nacijskim grozovitostim. Temu očividcu se je posrečilo priti iz te strašne resničnosti in podati povest o jugoslovanskem junaštvu.

Angora. — Od mogočnih vrhov Garaške verige, ki se čez divjo Črno goro spuščajo v ozke tesni ob dalmatinskem primorju, čez zasnežene grebene Bosne in Hercegovine do slovenskih meja, na jugu in vzhodu čez pogorišča srbskih vasi do kotlin Moravinega in Vardarjevega porečja ječi grmenje topov, brnijo in razsajajo bombniki in zamolčki odmevi razdejalnih bomb se mešajo z ropotanjem strojnih in kriki umirajočih; Jugoslavija je spremenjena v bojšišče.

"Oj Srbija, mati draga!" šepetajo srbski rodoljubi, umirajoč v ognju borb, divljajočih po ulicah njihovih mest in naselbin. Šolski otroci strmiijo v cevi strojnih svojih nemških krvnikov in umirajo s pesmijo na ustih. Heroji, porečete. In vendar, to je resnica.

Tako pripoveduje dober opazovalec, očividec, čigar naloga je bila priti v Jugoslavijo in uiti iz nje z resničnimi podrobnostmi o skoraj neverjetni povesti o jugoslovanskem odporu proti zasednim vojskam osišča. Ta mož, imenujmo ga Dušan Jovanović — kajti to ni njegovo pravo ime, a njegova rodbina je še v Srbiji — je odšel iz Beograda v Srednjo in Južno Srbijo in se skozi Makedonijo, z Bolgari zasedeno, in Grčijo preril do Turčije, z lažnimi papirji in železnimi žvici. Beograd je zapustil zgodaj v januarju. In tu je njegova povest. Natančno in do najmanjši podrobnosti se skoraj do pičice njema s podatki, ki jih je ime novani dopisnik dobil iz tucata zanesljivih virov, vstevši tajne poizvedovalne kroge nekih velesil.

Razen posameznih v hitrici organiziranih četniških napadov v predelih okrog Beograda, v zahodni Srbiji ob Drini, okrog Sarajeva in utrdb v Črni gori in Hercegovini zasedne vojske Nemčije, Italije, Madžarske in Bolgarije niso nahajale mnogo odpora. Prevladovalo je tiho nezadovoljstvo in prezir. To je trajalo do noči 25. junija. Tedaj so četniki udarili — v številnih mestih in vaseh in v sto in sto občinah istočasno.

Četniški oddelki, urejeni po strogih predpisih "Vojvode Vuka" Popoviča in Jovana Babunškega — nesmrtnih srbskih junakov —, izurjeni in topništvu, metanju granat in izvrševanju poškodovalnih del, do podrobnosti pripravljani za svoje delo, so napadli svoje sovražnike ponoči. Smodnišnice so letele v zrak in vojašnice so se praznile. Bombe so odmevale po Beogradu. Dinamit je rušil mostove. Napaden je bil arzenal v Kragujevcu, srbskem duhovnem središču v Šumadiji, udarili so v Zvorniku, Užicah, Čačku, Krupnju, Valjevu, Loznici, Sabcu in Obrenovcu, vojaško važnih mestih in železniških križiščih zahodne Srbije.

Močni četniški oddelki so popolnoma uničili nemške vojašnice v Kraljevu, Kruševcu in Novem Pazaru južno od Beograda. V Nišu je bila tema. Električne naprave so bile razdejane in železniška proga Beograd-Niš-Caribrod pognana v zrak na šestih mestih. Četniki so na-

valili na presenečene posadke nemških vojašnic v Zajecarju, Negotinu in drugih mestih Vzhodne Srbije. V Smederevu ob Donavi — znamenitem po svojem vinu "smederevka" in največjem skladišču orožja za Kragujevcem — je odletelo skladišče s toliko silo v zrak, da se je štirideset milj oddaljeni Beograd potresel. Promet je obstal. Nemški generalštabni častniki so besni kričali v glube telefone. Italijani v Hrvatski, Dalmaciji in Črni gori so izgubili glave, postavljali v vsej naglici vojaške radijske postaje in kakor nori vpili po pomoč. Zagreb se je tresel ob pokanju bomb. Povsod je vladala zmešnjava in nered.

Ko so Nemci prišli do sape, so napadli. Manjši oddelki oklopljenih edinic so z velikim samozaupanjem zapuščali Beograd in se razvijali v napadalni postroj, da zaduše "demonstracije". Četniški oddelki so jim padli na cesti v bok in jih z granatami in zažigalnimi bombami uničili. Četniki so z dinamitom porušili italijanske vojašnice na Cetinju in v Danilov gradu v Črni gori in uničili štiri polke pehote. V splitskem pristanišču je zletel v zrak italijanski rušilec. Neka italijanska oklopna edinica je odkorakala proti Podgorici, da "zaduši vstajo" v Danilov gradu. Podgorice ni nikoli videla. En sam vojak je ponorel pripopol do Cetinja in sporočil o pokolju. Iz Kotorja, središča italijanske zasedne vojske je italijanski poveljnik po radiu zahteval pomoč in bombnike.

Minil je avgust, minili so prvi dnevi septembra. Osamljene in prestrašene posadke sovražnih vojašnic so streljale v sence, a strelji iz zasede so jih kosili drugega za drugim. Preživeli so trepetajočo od strahu poslušali pesem, odmevajočo v temnih nočeh od gore do gore:

Spremite se spremito četnici
Ljuta če borba da bude.
Povika Jovan Babunski
Bacajte bombe četnici.

Gromki glasovi te četniške himne sovražstva — nekateri glasbeni strokovnjaki so mnenja, da kot revolucionarna himna prekaša samo marseljevo in internacionalo — se končuje s poveljem "bacajte bombe, četnici!". In iz teme posvetijo strelji pomešani s točo bomb.

Nemški mestni poveljnik je razumel, kaj vse to pomeni — vojno. Štiri nemške oklopne divizije so pridivljale skozi Madžarsko. Mimo Beograda so pirhumele na jug. Vlačilci so razmeščali 155 mm topove, da s svojim ognjem zasujejo središča odpora. Z zemunskega letališča so se ovignile v zrak jate Heinkelov in Stucka, težko obložene z bombami. Tri italijanske oklopne divizije so previdno vkorakale v Črno goro in Hercegovino in dalmatinsko primorje. Italijanske križarke in rušilci so odprli smrtonosni ogenj na dalmatinske ribiške naselbine. Italijanski Fiat in zastareli Caproni bombniki, nesposobni za borbo v Sredozemskem morju in Afriki so bombardirali Bar, Ulcinj in četniška "gnezda" nad strmino Risnjaka in nad Beranom v Črni gori.

Nemci so bili značilno učinkoviti in značilno brezsrčni. Sabac, srbski Verdun, je porušen do tal z bombniki in topništvom. Krupanj je v razvalinah. Loznica in Valjevo prav tako. Višegrad, slikovito staro utrdbo v Bosni so obstreljevali trinajst ur brez prestanka. Jagodnja Plana v Šumadiji je danes pogorišče. Ves

A. M. U. D. T. Y. C.

Asociación Mutua Universal de Trabajo y Cultura UNIMULTIVERSIDAD

Una Institución del pueblo, para el pueblo y por el pueblo. Vzajemna Zadruga Dela in Kulture.

Ustanova ljudstva, za ljudstvo in z ljudstvom. Sedež: Rodríguez Peña, 428. — U. T. 35-5112

Podružnica: 1º: Córdoba 5344. — U. T. 35-4159

Preskrbuje delo, službe ter daje navodila v vseh strokah dela in znanstva: za služkinje, kuharice in druge posle.

Kolonizacija (preskrbuje lastno kmetijo).

Sprojema vpisovanje za "NOVO SLOVENIJO" v Ekvadrurju. Rojaki, udružite se, v Edinosti je moč!

Praktična kuhinjska šola: za služkinje in druge posle za časa ko čakajo delo.

Večerni tečaj: za odrasle.

Tečaj: za Trgovstvo, angleško, francosko, špansko in druge jezike.

Pripravljalnica: za vstop v vsako šolo, srednjo in visoko šolo.

Posebni tečaj: za Kasteljansko, Angleško, Francosko in druge jezike.

Pripravlja "Društveni Dom", kjer bodo praktične in teoretične šole za one, ki čakajo na službo.

Ljudska predavanja: v vseh strokah znanstva in dela.

Odvetniški oddelek: daje vse pravne nasvete brezplačno.

Zdravniki.

Vse informacije za svoje člane brezplačno.

Ustanovitelj in predsednik prof. Albert Prinčič

PRVOVRSTNA KROJAČNICA

"LA ESTRELLA"

ZA JESENSKE IN ZIMSKE OBLEKE

V ZALOGI VELIKA IZBIRA BLAGA ZNAMKE SUPERLAN

Stanislav Maurič

TRELLES 2642 — Buenos Aires

U. T. 59-1232

AKO HOČETE BITI ZDRAVLJENI OD ODGOVERNEGA ZDRAVNIKA zatecite se k

Dr. A. GODEL

Sprejema se od 9 do 12 in od 15 od 21 ure. GOVORI SE SLOVENSKO BARTOLOME MITRE 1676

POZOR!

TRGOVINA ČEVLJEV BELTRAM

Vas podomače postreže.

Če hočete biti elegantno in dobro obuti, posetite to trgovino, imeli boste na razpolago veliko izbero vsakovrstnih čevljev, copat za delo, šport, in izlete. — Pridite, pa se boste prepričali! Se priporoča

Albert Beltram

DONATO ALVAREZ 2288 — BUENOS AIRES

mačvanski predel v trikotu med Sa-
vo in Drino je porušen do zemlje.

Med tem so se Nemci razvili na
bojiščih in začeli pravo vojno. Ok-
lopne divizije so rušile in teptale
vasi in mesta zahodne in srednje
Srbije. Ker je bil odpor vedno huj-
ši, so povzeli "posebne korake".
Prebivalstvo mnogih vasi, moške,
ženske in otroke so pokosili z og-
njem iz strojníc. V Beogradu in
Pančevu so spet obešali v množicah.
Na Terazijah in Slaviji v Beogradu
in na beograjskem trgu so postre-
lili talce. Trupla so pustili ležati za
opomin.

Nemški kazenski oddelki so po-
bili 4600 Srbov v Kragujevcu. Du-
šan Jovanović je to videl. Žrtve so
streljali s strojnícami v skupinah po
petdeset. Od časa do časa so Nemci
moral prenehati. Strojnice so se
pregrele. Dva oddelka vojakov so
moral zamenjati. Prišlo jim je sla-
bo. Častniki so jim dali piti močnega
žganja in potem so "opravilo"
nadaljevali. Tiste, ki so preživeli
obstreljevanje šabca so pobesili ali
poreljali.

Podobno se je zgodilo v Krupnju,
Čačku in Užicu; v Kraljevu so po-
bili 6000, v Kruševcu prav toliko.
400 je bilo ustreljenih v Gornjem
Milanovcu na jugu in v Zajčarju na
vzhodu. V Mačvi sami je bilo ubitih
11.000 Srbov. Število Srbov, ubitih
v Bosni in Hrvatski znaša skoraj
400.000. Tako pravi Dušan Jovano-
vič. To število omenjajo tudi zad-
nja tajna poročila o nemških in vsta-
ških pokoljih.

Nemška lista "Novo Vreme" in
"Donau Zeitung" ter časopisa srbskega
fašističnega voditelja Dimitrija
Ljotića "Obnova" in "Naša Bor-
ba" ki izhajajo vsi v Beogradu so
redno objavljali poročila o poteku
teh borb. Walter Gruber, nekdanji
beograjski dopisnik DNB-a in se-
daj načelnik propagandnega oddelka
SS je napisal za "Novo Vreme"
in "Donau Zeitung" več člankov s
podrobnimi opisi obesa, streljanja
in moritev — vključno tudi
ustrelitev devetletne deklice zara-
di "komunističnega delovanja".

Nemški poveljnik Beograda sploh
ni poskušal prikrivati nasilnosti in
divjstva, temveč je celo poudaril,
da je vse to potrebno. Celotno nazna-
nilo so nalepili po ulicah. Deset Srbov
za vsakega Nemca. Pazneje so šte-
vilo povišali na dvajset. Trupla v
Beogradu pobirajo ponoči srbski in
židovski delavci pod nadzorstvom
nemških oblasti.

Po Božiču so Nemci naznali, da je
preganjanje končano in odpor zlom-
ljen. Madžarska brozjavna poročeval-
na družba, bolgarski uradni časni-
karski odsek, italijanska poročeval-
na družba Stefani in nemška družba
DNB so pokorno ponavljale prav-
ljico. Toda verodostojna poročila tu-
jih vojnih dopisnikov v Angori so
odkrila resnico.

Jugoslovanska vojska pod povelj-
ništvom generala Draže Mihajlovića
je močnejša kot kdaj prej. One-
mogli in razredčeni nemški kazenski
oddelki so se umaknili iz zahod-
ne, srednje in južne Srbije v Beo-
grad in Banat. Nemška in hrvatska
vojašnica v Sarajevu ste oblegani.
Vojašnice, dodeljene pro-nemški
vojski — plačani skupini kakih 4000
mož — generala Milana Nedića, lut-
ke-premierja, so obkoljene v Više-
gradu, Tuzli, Han Pijesku in Biha-
ću.

Mihajlovićeva redna vojska in
četniki nadzirajo vse prometne zve-
ze in večino prometnih središč v za-
hodni in v srednji Srbiji. Njihovi

oddelki so od septembra napredova-
li. Italijanske čete in njihove vojne
potrebščine so v umiku, čeprav je
Rim pred dnevi sporočil, da je Mus-
solini ukazal Mariu Roati, poveljni-
ku druge italijanske armije, naj Hr-
vatsko in Dalmacijo "hitro očisti".

Nemčija je zahtevala osem ma-
džarskih divizij za nadzorstvo nad
Jugoslavijo in za borbo proti gene-
ralu Mihajloviću. Tri madžarske di-
vizije so v Beogradu. Prva od treh
bolgarskih divizij je prispela v Ju-
goslavijo. Mihajlović utrjuje svoje
položaje po težkih izgubah, ki jih je
zadal sovražnim oddelkom pri nji-
hovem umiku na cesti Valjevo—Beo-
grad in Kraljevo—Kragujevac.

Četniska vojna se nadaljuje. Di-
namit, poškodovanja, uničevanje
prometnih zvez, napadi. Strelji od-
mevajo po Beogradu od večernjega
zvona ob osmih, dokler se zora ne
pokaže. Četniki, ki delujejo v sami
prestonici in uničujejo nemške ob-
hodnice.

Čudež srbskega odbora preseneča
mnoge, ki ne razumejo srbske mi-
selnosti. Strokovnjaki za balkanska
vprašanja, razlagajo srbsko misel-
nost navadno prihajajo do zaključka,
da je pri Srbih med vsemi Evro-
pejci najbolj razvita vroča ljubezen
do svobode, neodvisnosti in domovi-
ne, neukrotljiva hrabrost in discipli-
na, ki je omogočila četnikom v
prejšnji vojni in četnikom v sedaj-
ni upešen nastop proti močnejšim
silam.

Pojasnilo Dušana Jovanovića je
mnogo bolj preprosto:

"Samo Srb lahko vlada v Srbiji.
Nihče mu ne more vzeti svobode.
Ljubimo življenje. Ljubimo vino in
smeh in naše žganje, radi igramo na-
še kolo in pojmemo in ponučujemo, če
se nam zdi. Točilnice in pesmi po-
znamo tako dobro kot drugi narodi.
Vedno in vendar smo pripravljeni za
borbo do zadnjega, če nam to kdo
poskuša odvzeti. Pričakujemo vrni-
tve našega Kralja — pravega Kara-
đorđevića — in sanjamo o novi
Jugoslaviji Srbov, Hrvatov in Slo-
vencev. In o balkanski federaciji za
zaščito. Kar sem videl v domovini je
ojeklenilo moje srce: nobenih pogaj-
anj, nobenega miru s sovražnikom.
Ali mi, ali oni. Gotov sem, da bodo
oni."

Jugoslovanska vojska

Londonski krogi, ki so v stalni
zvezi z "nevidnim" bojiščem v Ju-
goslaviji, pravijo, da srbska "ne-
redna" vojska uničuje nacistične tan-
ke, letala in pehoto s sijajno vojno
umetnostjo napadanja in umikanja.
Glavno pozorišče njihovih napadov
je južni predel Srbije, kjer se
doline, kakor odtiski prstov neke
orjaške roke prepletajo med mogoč-
nimi gorami. Ob vsaki strani gorskih
grebenov so ozke doline in tesni,
zavarovane s strmimi stenami.
Tu so majhne, trdoživie vasice, kjer
vojska generala Mihajlovića nahaja
zavetje, če treba.

Tako Jugoslavija nadaljuje bor-
bo. Bivanje in prehrana ljudi v teh
utrdah ne povzročata pregrevanja, ker
so možje navajeni živeti trdo. A
planinske vasi jim dajejo vse, kar
imajo. Pač pa je težko vprašanje
zalaganje s strelivom.

Trije razlogi za uspeh.
Dejstvo, da je to vprašanje sedaj
rešeno, se razlaga s tem:

1. Oddelki generala Mihajlovića
so pri številnih napadih na Nemce
zaplениli mnogo vojaških potrebščin.

2. Ker je velik del teh čet v res-
nici kos redne jugoslovanske voj-
ske in ne zasebnikov, kot je bilo ne-
koč v Rusiji, je ta del vojske pri
umiku v planine s seboj odnesel ve-
like zaloge streliva in jih skrnil v
varna zavetja.

3. Puška v hiši je stara jugoslo-
vanska navada. Torej je bilo tudi
nekaj zasebne rezerve streliva in
orožja, čeprav so mnoge med puška-
mi bile bolj dragocene kot starina
kot pa strelno orožje.

Vojna umetnost generala Mihaj-
lovića je v tem, da se izogiba pravih
borb z velikimi in odlično oboro-
ženimi nemškimi oddelki in udarja
samo na slabih mestih, pred spoda-
dom z močnejšo silo pa izkoristi pri-
kladno okolico in se umakne. Pred
vsakim napredovanjem kazenskih
ekspedicij osvovjevalca se Jugoslo-
vani umaknejo v planine in Nemci
so prisiljeni stopati v nenadne bor-
be v nerodnih okoliščinah. Malona-
tero noč prespijo mirno. Kadar pla-
nejo v napad, morajo navadno ugo-
toviti, da sovražnika ni več.

Naciji se maščujejo.

Ker z vojaškimi sredstvi ne mo-
rejo doseči svojega cilja, ujeti gene-
rala Mihajlovića in uničiti jugoslo-
vanski odpor, uničiti njegovo voj-
sko, jih Nemci z maščevalnimi de-
janji skušajo prisiliti k predaji in
mučijo prebivalstvo v mestih in ne-
usmiljeno požigajo vasi in mesta.
Zadnja poročila pravijo, da so me-
sta Rudnik, Kraljevo in Gornji Mi-
lanovac porušena do tal in da so
tisoči žena in otrok in starcev bili
poklani.

Pozneje so bili Nemci prisiljeni,
nasloniti se na bolgarsko pomoč.
Poročila pravijo, da je bilo izbra-
nih sedem bolgarskih divizij za na-
zorovanje v Južni in južnovzhodni
Srbiji.

Dalje pravijo vesti, da so te čete
boljo človeške in dobrohotnejše v
primeri z nacija in iz njihovih besed
je mogoče razbrati, da prav malo
verjamejo o tem, da so na strani
znalovalec.

Premikanje nemških čet

Nemške čete vse bolj zamenjuje-
jo Madžari, Bolgari in najemniki
"Quislinga", premijera generala Ne-
dića. Glavni del preostale nemške
vojske je sedaj v okolici Beograda.

General Simović, bivši predsednik
jugoslovanske vlade v Londonu, je
dejal nekemu dopisniku, da bodo
Nemci uničili Beograd s topovi in
letali, če se Mihajlović ne bo pre-
dal.

Zdi se, da Nemci nameravajo u-
makniti iz Jugoslavije čim več voj-
nih čet in pustiti le poveljstvo popol-
noma nemško, ki naj bi razpolagalo
z mešano zasedno vojsko osišča.

Vesti pripovedujejo, da se general
Mihajlović, katerega dela bodo do-
bila mesto v zgodovini junštva,
čim bodo znana v svetu, sam osebno
udeležuje borb, ogleduštva in orga-
niziranja neomajnega jugoslovans-
kega odpora.

Govori se tudi, da Mihajlović če-
sto preoblečen hodi v zasedene kra-
je in posedajoč po kavarnah, po-
sliša pogovore nemških častnikov,
čeprav so Nemci razpisali veliko na-
grado za vsako vest, ki bi pomagala
do ujetja ali usmrtilve.

V času med prejšnjo in sedanjjo
svetovno vojno je bil Mihajlović
vojaški odposlanik v Sofiji in učitel-
jel v beograjski vojni akademiji.
Dolga leta so jugoslovanski vojaški
krogi o njem vedeli, da je borben
človek in v začetku vojne ga je
kralj Peter II. povišal za generala.

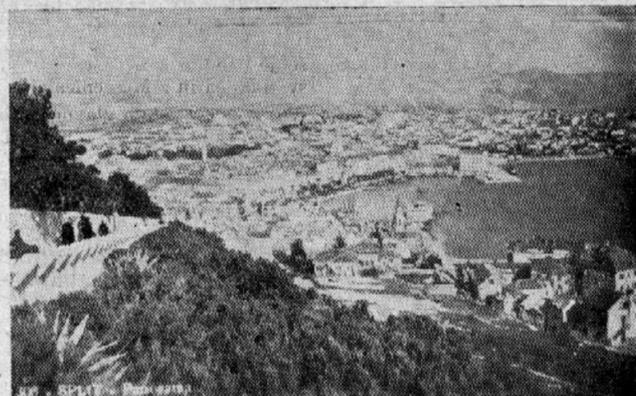
General Mihajlović je organiziral
svoje sile na zdravih vojaških teme-
ljih. Njegovo delovanje je presenet-
ljivo in nenavadno. Generalni štab
ima svoje sile razporejene in sodelu-
joče, razpolaga z nekaterimi motori-
ziranimi edimicami, topništvom in
motornimi kolesi.

Slovenska babica

dipl. v Pragi in Bs. Airesu, z
veletno prakso v praški porod-
nišnici ter v tuk. bolnici "Raw-
son", se priporoča vsem Sloven-
kam. Sprejema penzioniste iz
mesta in z dežele v popolno
oskrbo. Cene izredno nizke. Po-
strežba prvovrstna.

ANA CHRPOVA

ENTRE RIOS 621
U. T. 38, Mayo 8182

Split v Dalmaciji, v katerega bližini sta bila te dni od narodnih
borcev uničena dva batalijona italijanske vojske

Borba za Gorisko, Istro in hrvatsko obal v početku XVII. stoletja

Iz dolgotrajnega nasprotstva med
Avstrijo in beneško republiko, ki se
je že dolgo pojavljalo v Furlaniji
in ob jadranski obali, se je brez po-
sebnih vojne napovedi razvila druga
vojna z Benečani, ki je trajala približno
dve leti (1615—1617; prva
je bila 100 let prej od 1509—1518)
in je posebno hudo zadela slovenske
zapadne pokrajine.

Pravi vzrok vojne je bila gos-
pođeljnost Benečanov, ki so hoteli
biti na Jadranskem morju neomeje-
ni gospodarji in Habsburžane popol-
noma izriniti iz Italije. Bližnji po-
vod sovražnostim so dali senjski
Uskoki, veden strah Turkov in Be-
nečanov na suhem kakor na morju.
Senj na hrvatski obali je bil močna
postojanka Vojaške krajine in važ-
na opora za vojne pohode proti Tur-
kom. Uskoki, ki so bili tam nase-
ljeni že nad sto let, so bili vedno pri-
pravljeni za boj in vojne pohode.
Tudi avstrijski vladi so delali drzni
roparji mnogo preglavice, ker se ni-
so hoteli ukloniti njenim zakonom
in so se očitno upirali svojim povelj-
nikom. Ko je l. 1601. nadvojvoda
Friderik poslal svojega komisarja
pl. Rabatta v Senj, da jih kaznuje
zaradi pomorskih napadov na Bene-
čane, so ga razdraženi Uskoki umo-
rili. Vzlic takim zločinom je avstrijska
vlada vendar čuvala svoje bo-
jevite granicirje, ker so ji bili na
suhem za mejno stražo proti Tur-
kom, na morju pa so bile njihove
hitre in obožene ladje takrat skoraj
edina avstrijska mornarica. Prav
iz teh razlogov so bili Uskoki zelo
neljubi sosedje Benečanom, ki so ho-
teli gospodovati nad vso Adrijo ter
prilaščevati le sebi pravico do obo-
roženih ladj (galej) in svojevoljno
določati plovbo po morju.

Medsebojne praske so bile v tem
položaju neizogibne. Uskoki tudi
niso opustili nobene priložnosti, da
napravijo Benečanom kako škodo in
se okoristijo z njihovim blagom. Le-
ta 1611. je uskoški poglavar Juri
Daničič ujel v Baški na otoku Krku
beneškega providorja (upravitelja)
Jeronima Marcela in ga odpeljal v
Senj kot ujetnika. Da bi dobil zanj
bogato odkupnino. Od tega časa so
se začeli hudi medsebojni spopadi
in vsaka stranka je skušala drugi
napraviti čim več škode. V grofiji
pazinski in na Krasu so Benečani
požgali na stotine hiš, pokončali se-
tev, posekali dreve in vinograde,
dasi so bili ti prebivalci daleč od
morja in niso imeli nikakšne zveze
s Senjom. Zarad tega so opozorili
deželni stanovni goriški že avgusta l.
1612. nadvojvoda, da je nujno pri-
praviti se na boj. Tožili so, da go-
riški prebivalci ne smejo nositi oro-
žja, medtem ko so se Benečani z
njim dobro preskrbeli, v mesta in
trge pa so spravili mnogo streliva,
hrane in močne posadke. Tržaško
starešinstvo je poslalo v Gradec vla-
di pritožbo, da so Benečani ugrabili
njihovo ladjo, ki je vozila olje iz
Apulije v Koper in ji zabranili do-

voz soli. Moščenice so se komaj u-
branih beneškemu napadu. Povsod
se zbira beneška vojska, zato je tu-
di Trst treba pripraviti za obrambo.
Celo zastopniki kranjskih stan-
ov so izdali poziv za vojno, vendar
so se imeli za preslabe, da bi sami
premagali Benečane, ki so vdrli na
Notranjsko, zažgali graščino Prem
in razbili kmetske čete, ki so se jim
bile postavile v bran.

Nadvojvoda Ferdinand je skušal
vojno preprečiti. Poslal je v Benetke
rešklega stotnika Štefana di Rovere
kot svojega pooblaščenca, da se po-
gaja z republiko, v Senj pa dva ko-
misarja, barona Jurija Kisla in ba-
rona Turjaškega, ki sta imela osvob-
oditi ujetega providorja Marcela
in kaznovati Senjane. Okoli 100 U-
skokov z ženami in otroki so pregnali
iz mesta, ki so se morali naseliti
drugod. Vendar te odredbe niso po-
mirile beneške republike, ki se je
slej ko prej pripravljala za vojno.
Meseca junija 1613. so napravili
Uskoki na 12 ladjah pohod preko
Dalmacije na turško ozemlje. Pri
otoku Hvaru zadenejo na ravno to-
liko beneških ladj z albansko po-
sadko. Naenkrat se spopadejo in za-
čel se je krvav boj, ki je trajal do
pozne noči. V tem boju so osvojili
Benečani dve uskoški ladji, okoli 60
Uskokov je bilo pobitih, med njimi
tudi njihov poveljnik Nikolaj Hre-
ljanović, drugim se je posrečilo
zbežati v Senj. Seveda so sedaj Se-
njani komaj čakali prilike da se
maščujejo nad Benečani. Prilika se
jim je kmalu nudila. Po nekem vo-
hunu so izvedeli da se je usidrala v
mandrinski luki na otoku Pagu ve-
lika beneška galeja pod poveljstvom
patricija Kristofa Veniera. Veliko
število Uskokov se je skrilo za breg,
ki je obdajal luko, medtem ko so
drugi na šestih ladjah pluli proti
Pagu. Z dveh strani so udarili na
ladjo, si jo osvojili in oplenili, po-
morščake in častnike pa pobili. Po-
veljnika Veniera so pripeljali do Se-
nja, kjer so ga spravili na suho in
obglavili. — Vest o tem groznem
dogodku je Benečane silno razburila.
V senatu (starešinstvu) so mnogi
zahtevali takoj vojno proti Avstrij-
cem; zmernejši člani pa so sveto-
vali, naj se zahteva na dvoru v
Gradcu najprej stroga kazen za zlo-
čince: ako bi se nadvojvoda branil
izvršiti vse njihove zahteve, naj
se mu zapreti z vojno.

Vojne priprave so se nadaljevale
na obeh straneh, enako tudi ob-
mejni prepri in spopadi. Zaman je
skušal nadvojvoda Ferdinand pomir-
jevati. V Benetkah so že davno
zasnovali načrt, naj bi bila Soča na-
ravna meja beneške zemlje. Razšir-
jali so tudi trditve, da je Avstrija
nesposobna braniti svojo obal pred
zunanjimi sovražniki in da more to
storiti le beneška republika. Avstri-
ja bi storila najpametnejše, ako bi
prodala Benečanom Gorisko z Istro,
Trstom in Senjom. Ker pa Avstrija
ni hotela storiti tega, so uhajali Be-

VELIKI ZAVOD "RAMOS MEJIA"

MODERNI PROTIVENERGIČEN PRIPOMOČEK

BLENORAGIA aguda, napačno zdravljenja

Naš način zdravljenja popolen in brez bolečin

KRI, LUES IN KOŽA: Lišaj, Izpadanje las

Zenske, PLJUČNE, SRČNE.

SPOLNA SLABOST: se opomore po načinu Prof. Fürbringerja.

REUMATIZEM že zastarel

ZELODEC: Kislina, Napetje in Rana

HEMOROIDE IN POVPANENJE ZIL brez operacije

GRLO, NOS IN UŠESA: Divje meso, Vnetje in oglušnost

POPOLNO OZDRAVLJENJE \$ 30.— — PLACEVANJE PO \$ 5.—

ANALIZE BREZPLAČNO. — Naša priznana Klinika z 20 letnim delo-

vanjem, je upravljana po SPOSOBNIH SPECIJALISTIH.

GOVORI SE SLOVENSKO

Sprejema od 9 do 21 ure — ob nedeljah od 8 do 12 ure

RIVADAVIA 3070 (PLAZA ONCE)

Dr. LUIS RAZUMNEY

KIRURGIČNI ZOBOZDRAVNIK

DIATERMIA — ELECTROCIRUJIA

Sprejema vse dni od 14 do 20 ure.

SEGUEOLA 1848 — U. T. 67-3961 — BUENOS AIRES

nečani s silo v te kraje in nadlegovali ljudstvo.

V jeseni leta 1615. so sovražnosti očitno izbruhnile, ne da bi ena država drugi napovedala vojno. Ferdinand je imenoval za poveljnika svojih čet grofa Adama Trautmansdorfa. Temu je zapovedal, naj popravi vse obmejne trdnjave in naj skliče po potrebi deželno brambo iz Koroške, Kranjske in Goriške, vendar naj nikar ne napada, ampak naj se le brani. Beneška republika je iskala zaveznikov na Angleškem, Nizozemskem, Francoskem in v Švici, kar dovolj priča, da je šlo za nekaj več kot za obrambo proti uskoškemu napadu. V trdnjavi Palma se je zbralo 12.000 pešev in 2000 konjikov. Za poveljnika je bil izbran Peter Barberigo z naslovom "providur" (proveditore — oskrbnik), kateremu je bil pridružen, kot svetovalec Pompej Giustiniani, ki je dejansko vodil vsa vojna podjetja.

Dne 17. decembra so Benečani osvojili bogati Kornin in kmalu potem Medejo. Najbogatejše prebivalce so poslali v Padovo, druge so prisilili k pokorščini. Drugi dan je osvojil Giustiniani Akvilejo in bližnja mesta z višino Medea, Ločniške soteske ob Soči, kjer je vodila cesta skozi Furlanijo v Italijo, si ni upal napasti, ker je bila dobro zasedena. Vendar so se Benečani polastili okoli 60 krajev na desnem bregu Soče, kjer je poleg Gradiške in ene vasi ostalo le še par trdnjav v avstrijski oblasti. V Gradiški je bilo 900 mož posadke, ki je pozdravila sovražnika s strelom.

Po vseh krajih ob spodnji Soči so Benečani strašno gospodarili, razrušili vasi, bogatejše moze in duhovnike pregnali ter oplenili tudi cerkve.

Ob istem času je prispela beneška mornarica s tremi galejami ter 36 manjšimi ladjami in 2000 vojakov pred Lovrano. Poveljnik je bil nekdo prebivalec, da se izselijo, ker mora mesto na povelje beneške republike do tal razdejati. Nato vdere vojska v mesto ga opleni in zažge. Enako

se je zgodilo z avguštinsko opatijo sv. Jakoba in z Moščenicami.

Vendar je ostalo glavno pozorišče vojne tudi posej v pokrajini ob dolnji Soči in po goriških Brdih.

Ko so Benečani zasedli kraje v ravnini, so se pripravljali, da osvoje tudi Brda in odrežejo Avstrijem dovoz v Gradiško. Sredi zime in ob nenavadnem snegu je Giustiniani 14. januarja 1616. zasedel Dobravo, kjer so njegovi vojaki v kletih graščakov Colloredo zaplenili mnogo sodov finega vina. Med tem ko je del beneških čet rušil po Dobravi, drugi del se je pa pripravil, da odpelje plen v Kornin, so jih napadli slovenski kmetje iz okolice in jih večinoma pobili, ostali so hitro razmetali napravljene okope in se umaknili. Tudi napad na St. Martin (najbrž Šmartno) in Vipolže se je radi deževja ponesrečil. Drugi beneški vpad se je izvršil iz Čedad proti Tolminskemu. Poveljnik Hektor Savorgnano je hotel zasedeti Kobarid in je menil, da bo imel pri tem podjetju opraviti kvečjemu z domačimi slovenskimi kmeti. Pa ko se je približal skozi gorsko dolino proti Soči, je zadel na oborožene pešce in četo valonskih konjikov. Sneg in led sta napravila vsa pota spolzka, tako da so bila vsa nadalj. na podjetja brezuspešna. Benečani so se morali vrniti v Čedad, ne da bi bili kaj dosegli.

Ob istem času je prišel v Gorico general Trautmansdorf z lepo vojsko. Dobil je povelje, da se omeji na obrambo in varuje zlasti Gradiško in Gorico. V Gorici je takrat poveljeval grof Volk Frankopan s Trsta, v Gradiški pa Frankol, ki je bil že znan iz turških bojev in od obrambe Trsta kot pravi junak. Trautmansdorf je dal hitro utrditi višine nad Podgoro in Zdravščino. Prvo je ščitila trdnjava "Sv. Trojica", drugo pa "Zvezda". V Gradiški je imel zbrati Frankol čim največ čet in jo braniti z vsemi silami. Žal, da mu je bila njegova drznost kmalu v pogubo. Komaj je zbral

nekaj čet, že se je postavil 30. januarja Benečanom pred mestom nasproti. Sovražniki so na videz bežali in ga izvabili za seboj. Komaj je bil s svojo četo na prostem polju, so ga obkolili in potokli. Frankol sam in 200 njegovih vojakov je obležalo na bojišču. Zdaj so začeli Benečani Gradiško oblegati. Mestni stotnik je bil takrat Rihard Strassoldo, potomec stare furlanske rodovine. Namesto Frankola pa je stopil na čelo posadki, broječi 2000 mož, Valon Ivan Perin. Strassoldo je začel utrjevati mesto z velikimi nasipi in pustil le en prelaz za napade. Pri tem delu so mu radi pomagali prebivalci sami, med njimi mnogo plemiških gospa in gospodinj iz znanih rodbin: Thurn, Strassoldo, Lanthieri, Rabata i. dr. Te gospe so bile pozvane, naj radi varnosti odidejo v Gorico, toda vse so izjavile, da hočejo ostati pri svojih možeh in z njimi deliti nevarnost in tudi smrt. Trdnjava je imela proti Soči majhna vrata, skozi katera so jih dohajala iz Gorice živila in pomožne čete. V obrambo teh pošiljav je Trautmansdorf dal zgraditi vrsto malih trdnjav med Zagrajem in Rubijami, ki so vzdrževale zvezo med Avstrijei in oblegano trdnjavo, od katerih najimnejša je bila "Zvezda".

Benečani so pričeli oblegati Gradiško s 6000 pešci in 3000 konjiki. Prisilili so tudi bližnje kmete, da so jim pomagali delati utrdb in napravljati jarke okoli trdnjav. Dne 5. marca so jo pričeli obstreljevati iz 24 topov in skušali prodreti skozi podzemske rove do obzidja, da bi ga razsuli s smodnikom. Toda posadka je rove pokončala in odbila vse napade. Vrh tega je Trautmansdorf na planoti, ki se razprostira od Soče proti Fari večkrat napadel beneške čete in jih nadlegoval posebno z močnimi stražami. Redkokdaj so Benečani zdržali v takšnih borbah. Njihove čete so bile zbraue od vseh vetrov, neurejene in neizurjene ter so se hitro plašile, tako da je sam Giustinioni večkrat rekel: "Ljudi pač

Odmev iz domovine...

Ze šestič smo se zbrali letos za poslednjo majniško needljo v Lurdu. Kakor vselej tudi letos v lepem številu, ki bi bilo pa brez dvoma še mnogo večje, ako bi vreme ne strasilo. Toda kljub grozečemu dnevu, ki je bil zjutraj, in celo do opoldne, prav slab, smo doživeli lep dan. Ob pol dveh se je nasmešilo sonce in obljubilo lepše popoldne in res smo lahko spravili dežnike, katere smo dopoldne za potrebo nosili s seboj.

Ko je bila napovedana ura so se začeli vsipati rojaki iz vseh strani in kmalu so bile zasedene vse klopi pred votlino.

Tisti, ki je bil namenjen, je prišel. Pa bi bilo treba, da bi bila vdeležba še večja. Saj je bil to vendar dogodek, kateri je moral vzbuditi v vsakem slovenskem sredu odmev klica iz mučeniške domovine. Druga leta smo se ta dan zbirali zato, da smo slovesno zaključili majniški mesec, letos pa je bil namen našega shoda tudi glasna molitev za domovino, pikdar tako zaničevano, nikdar tako poteptano...

Morda nas je bilo 500. Saj to ni majhno število, če bi bila stvar ka-

ke navadne slovesnosti; toda vprično smisla, ki ga je ta naš shod imel, bi se moralo zbrati tisoč ljudi, pa četudi pod dežniki.

Ali smo ali nismo Slovenci? Ali smo ali nismo vredni častnega imena, ki smo ga od naših častivrednih staršev dobili, kateri niso nikdar poglani od svojega praga siromaka tujca, ki jih je prosil vbogajme... Da! Tujca, nepoznanca, ki so ga potrebnega videli, so ljubeznjivo sprejeli in mu še žlico ponudili, da naj k jedi prisede... Mi pa, to se pravi: tisoči naših rojakov, z zaničljivo gesto ali pa z brezbržno pozabljenostjo preslišijo glas joka-joče domovine, glas rodnihi bratov in bratov po materi slovenski, kateri so nam po klicu svojega nadpastirja poslali skromno željo, da bi vsaj svojo prošnjo molitev dvignili proti nebu in pridružili tudi klic našega sreca prosečim njihovim molitvam, ki trepečejo v grozoti, kakršne še svet ni videl.

Naši stariši niso nikdar tujca poglani praznega od svojega praga! Nevredni otroci častivrednih starišev pa v svoji slepoti in samoljubju

imam, toda malo vojakov."

Radi tega pri obleganju Gradiške ni bilo izdatnih uspehov. Po tridnevnem obstreljevanju od 25. do 28. marca so se Benečani umaknili od Gradiške. Beneški senat je razširil okoli vest, da le iz spoštovanja do katoliškega vladarja, ki je želel premirja so umaknili svoje čete izpred trdnjave.

Nova pogajanja in posredovanja so bila brez uspeha. Benečani so med tem svojo vojsko preuredili in ji postavili na čelo nekaj novih poveljnikov. Poleg Barberiga in Giustinianija sta se odlikovala še Antonio Priuli in Fr. Erizzo. Avstrijei so se norčevali, češ, da beneški zmaj dviga sedaj sedem glav iz močvirja. Pa tudi Avstrijei so dobili nekaj po-

moči. Španski polkovnik Baltazar Mopadas je prišel s 500 konjiki, drugo četo 400 konjikov je privedel Folrijan Bogen.

Na novo začno Benečani vojno s tem, da 20. aprila napadejo Brda in pridero celo do St. Florijana. Tudi Trautmansdorf je prekoračil Sočo in naporavil pri Ločniku trdne okope. Manjše bitke in praske so bile potem med Fari in Ločnikom. Toda kmalu se pojavi med beneškimi in avstrijskimi četami kužna bolezen, ki se je lotila najprej konj, potem pa tudi ljudi. Do konca avgusta je pobrala več kot 10.000 oseb. Vojna podjetja na Goriškem so radi tega nekaj mesecev popolnoma izostala.

(Nadaljevanje)

KNEZ SEREBRJANI

ROMAN IZ ČASOV IVANA

Nadaljevanje 6

V silnem bogastvu so žarele sloboodske cerkve. Slavni hram Matere božje je bil zunaj pokrit s svetlimi slikami, na vsaki opeki se je lesketal križ; videti je bilo, kakor bi bila cerkve pokrita z zlato mrežo.

Ta čarobni pogled je za hip pregnal črne misli, ki niso zapustile Serebrjanega vso pot. A kmalu je neprijeten prizor kneza opomnil na njegov položaj. Šli so mimo več vislic, ki so stale druge poleg drugih. Tu je bilo morišče s kladami in sekirami. Morišče in vislice so bile črno pobarvane, trdno in trpežno izdelane, ne za en dan, ne za eno leto, marveč za mnogo let.

Najsi je človek še tako pogumen, vendar ga pretrese misel, da ga čaka skorajšnja smrt, — ne slavna smrt v ženketanju mečev ali v gromu topov, temveč mračna in nečastna smrt pod roko zaničevanega krvnika. Ko je šel Serebrjani mimo morišča, očividno ni mogel premagati notranje razburjenosti, ki se je nehoté pokazala na njegovem izrazitem obrazu; spremljevalci so se posmehnili, ko so se ozrli na kneza.

"To so naše gugalnice, bojar", je rekel eden izmed njih, kažoč na vislice. "Kaže, da so ti vseč, ker ne odvrneš oči od njih!"

Mihejič, ki je šel zadaj, ni rekel ničesar, samo požvižgal je in zmajal z glavjo.

Knez in njegovi tovariši so prišli do nasipa in privezali konje k stebrom, v katere so bili v ta namen vdeleni obroči. Jezdci so stopili na ogromno dvorišče, polno prosjakov, ki so glasno molili, peli psalme in razkrivali gnusne rane. Carski nadvorni sluga, stoječ na stopnicah, jim je v imenu Ivanovim delil jedila in denarna darila. Zdad in zdad je šel preko dvorišča kak opričnik, drugi so sedeli na klopih in igrali sah ali kocke.

Drugi zopet so bili napravili kolo, metalni svajko (neka igra) ter se glasno smejali, ko je kak igralec zgubival in moral iz zemlje pofeg; niti globoko vsajeno redkev (potek igre). Obleka opričnikov je bila čisto drugačna nego obleka prosjakov; carski osebni stražniki so se

lesketali v zlatu. Vsak je imel baržunasto ali brokatno čepico, okrašeno z dragulji in biseri, vsi pa so bili kakor živ okrasek čarobne palače, s katero so tvorili celoto.

Eden izmed opričnikov je prav posebno obračal nase pozornost Serebrjanega. Bil je mlad, kakih dvajset let star človek, nenavadne krasote, a z nekakim neprijetnim, drznim izrazom v obrazu. Bil je še bolj razkošno oblečen od drugih in je imel proti takratni navadi dolge lase; brade sploh ni imel in je kazal v kretnjah nekako žensko malomarnost. Tudi občevanje njegovih tovarišev z njim je bilo dokaj čudno. Govorili so z njim kakor z vrstnikom in mu niso izkazovali nikake posebne časti; kadar pa je stopil h kakim skupini, se je krog odprl in na klopih sedeči so vstali in mu odstopili mesto. Zdelo se je, kakor da ga negujejo ali pa kakor da se ga boje. Ko je ugledal Serebrjanega in Mihejiča, ju je pomeril z ošabnim pogledom, poklical k sebi spremljevalca in ga, kakor je bilo videti, vprašal po njihovih imenih. Nato je s stisnjenimi očmi pogledal na Serebrjanega, se posmejtal in nekaj pošepetal tovarišem. Ti so se tudi posmejali in se razšli na razne strani.

On sam pa je šel na stopnice pred vhodom, se uprl ob držaj in ni nehal posmehljivo gledati na Nikito Romanoviča. Zdadje je nastal dirindaj med prosjaki. Gosta tolpa je navalila na kneza in ga skoro podrla. Prosjaki so kričeč bežali od palače; groza jim je gledala iz obrazov. Knez se je začudil, toda kmalu je izprevidel vzrok njihovega strahu. Silen medved je skokoma zasledoval berače. V enem samem trenutku je bilo dvorišče prazno in knez je ostal sam z medvedom. Da bi zbežal, mu niti na misel ni prišlo. Serebrjani je dostikrat sam šel na medvedji lov. Ta lov mu je bila zabava. stavil se je in tisti hip, ko je medved ušesa nagnil nazaj in se zagnal na Nikito Romanoviča, je knez segel z pokojem hotel izdreti sabljo. A sablje ni imel; pozabil je, da jo je bil oddal opričnikom pred vhodom v Nevoljo. Mladec, ki je to gledal s stopnic, se je zasmejtal.

"Dobro, dobro!" — je rekel — "le išči sabljo!"

Prvi udar medvedove tace je zvalil kneza po tleh, drugi bi mu bil

prekral lobanjo, a v svoje začudenje knez ni dobil drugega udarca, marveč je čutil, da ga je občila topla kri.

"Vstani, bojar!" je rekel nekdo in mu podal roko.

Knez je vstal in je ugledal kakih sedemnajst let starega opričnika, ki ga doslej še ni bil opazil, s krvravo sabljo v roki. Medved je ležal s prekleno glavjo vznak in je s tacami mahaje poginjal pri njegovih nogah.

Zdelo se je, da opričnik ni bil ponesen na svojo zmago. Mirno obličeje njegovo je kazalo globoko žalost. Ko se je prepričal, da medved kneza ni poškodoval, je hotel oditi, ne da bi čakal na zahvalo.

"Dobri mladec!" mu je rekel Serebrjani, "povej mi svoje ime, da bom vedel, za koga naj molim k Bogu!"

"Kaj ti bo moje ime, bojar?" je odgovoril opričnik. "Nimam ga rad. Bog ž njim!"

Takemu čudnemu odgovoru se je zelo čudil Serebrjani, a njegov rešenik je bil že odšel.

"Nu, batjuška, Nikita Romanovič", je rekel Mihejič, z robom svojega kaftana utiraje kri s kneza, "ali sem se prestrašil! Hu, hu! sem kričal nad medvedom, da bi pustil tebe in planil name, pa mu je ta mladenič, Bog mu daj zdravje, razklal črepinjo. Vse to je naredil tistile golobradec z maslenimi očmi, ki gleda s stopnic, naj ga vzame vragova babica! Oh, kam smo zašli", je šepetaje pristavil Mihejič, "ali je že kedaj videl živ človek, da bi v carski palači spuščali medveda z verige?"

Ta Mihejičeva opomba je bila umestna, a Sloboda je imela svoje običaje, nič se ni v njej godilo po navadnem redu.

Car je ljubil boj z divjimi zverinami. Nekoliko medvedov so vedno krmili v železnih kletkah, da so bili na razpolago za lov. Včasih pa so, bodisi Ivan ali pa opričniki, spuščali zverine iz kletk, jih naščuvali nad ljudstvo in se zabavali ob njega strahu. Ako je medved koga pohabil, ga je car nagradil z denarjem. Ako pa je medved koga raztrgal do smrti, je pripadel degar njegovih rodbini, njegovo ime pa je bilo vpisano v sinodik, da se morale opravljati zanj molitve po samostanih kakor za druge žrtve carske zabave ali mašče-

vanja.

Kmalu nato sta prišla iz palače dva stotnika in sta rekla Serebrjanemu, ki ga je car videl z okna in da hoče vedeti, kdo je. Ko sta stotnika povedala carju knezovo ime, sta se vrnila in rekla, češ, da ga car povprašuje po njegovem zdravju in da je naročil, naj pride danes k carskemu obedu.

Ta milost ni bog ve kako razveselila Serebrjanega. Car menda še ni vedel o njegovem sporu z opričniki v vasi Medvedevki. Mogoče tudi, da je car (in to se je večkrat zgodilo) skrival jezo za pozneje pod hlumbo milosti, da bi bila nenadna kazen med gostovanjem in veseljem za krivca tem grozejša. Naj bi že bilo kakorkoli, Serebrjani se je pripravil na vse in je natihem pomolil.

Ta dan je bil izjema v Aleksandrovi Slobodi. Pripravljaje se na pot v Suzdal, je car izrazil voljo, da bo obedoval skupaj z brati in vele povabiti k obedu razen tri sto opričnikov, ki so bili njegova vsakdanja družba, še stiri sto drugih, tako da je bilo vseh pozvanih sedem sto.

8. Pojedina.

V ogromni dvorani z dvojno svetlobo so stale med stebri, poslikanimi z vzorec, dolge mize v treh vrstah. V vsaki vrsti je bilo deset miz in na vsaki mizi dvajset obednih priprav. Za carja, carjeviče in bližnje ljubljence so stale posebne mize na koncu dvorane. Za goste so bile pripravljene dolge klopi, pokrite z brokatom in baržunom; za carja pa visok izrezljan naslanjač z bisernimi in demantnimi okraski. Dva leva sta bila naslanjaču za noge, hrbet pa je tvoril pozlačen in poslikan dvoglavni orel z razprostrtimi peruti; sredi dvorane je stala ogromna štirioglata miza s podstavkom od hrastovih desak. Silne so bile debele deske, silne stružene noge, na katerih je stala miza; zakaj nositi so morale celo goro srebrne in zlate posode. Bili so na njej ogromni podnosi, katere so z velikim napopom vzdigovali štirje močje za vzorkovana držala, težki vrči in bokali, okrašeni z biseri, in skledé različnih velikosti z vdelenimi vzorci, čaše od kameola in vrčki iz nojevih jaje in z zlatom vdeleno turovo rogovje. Med skledami in vrči pa so stali zlati vrči čudnih oblik, medvedje, levi, petelini, pavi, žerjavi,

enorožci in noji. Vse te težke skledé, posode, zajemalke, vrči, zverjad in ptiči so se gromadili v piramido, ki se je z vrhom dotikala stropa.

Dostojanstveno je stopila v dvorano pisana družina dvorjanov in posedla jo klopek. Doslej ni bilo na mizah razen solnjakov, popernice in steklenic s kisom nobenih drugih posod, izmed jedil pa so bile samo skledé mrzlega, na olju pečenega mesa, slane kumarice, slive in kisló mleko v lesenih latvicah.

Opričniki so sedli, a niso pričeli jesti, ampak so čakali carja.

Takoj nato so prišli stolniki paroma in dvorano in se postavili k carskim stolom; za stolniki sta koraka dvorni hišnik in točaj.

Nazadnje so zagrmel trombe, zapeli so dvorni zvonovi in s počasnim korakom je vstopil v dvorano sam car Ivan Vasiljevič.

Bil je visok, lepo vzrastel in širokopleč. Njegova dolga brokatna, z vzorci okrašena obleka, je bila po razporku in po spodnjem robu obrobljena z biseri in dragimi kamni. Njegov dragoceni ovratnik je bil okrašen z emaljnimi podobami Odršenika, Bogorodice, apostolov in prerokov. Velik rezljan križ mu je visel na zlati veričici okrog vratu. Visoke pete njegovih rdečih safijanastih škorenj so bile s srebrom okovane. Strašno izpremembo je opazil Nikita Romanovič na Ivanu. Njegov pravilni obraz je bil še vedno lep; a poteze so postale trde, orlovski nos ostrejši; oči so gorele v mračnem ognju in na čelu so se pokazale gube, katerih prej ni bilo. Najbolj pa so kneza osupnili redka brada in brki. Ivan je bil šele pet in trideset let star, toda človeku se je zdelo, da jih že dosti čez štiri-

deset. Izraz obliča se je čisto izpremenil. Tako se izpremeni vnanjost poslopja po požaru. Dom še stoji, a okraski so izginili, temna okna gledajo z zlovesčimi očmi in v prazne sobe se je vselilo zlo.

Kljub vsemu temu je bil Ivanov pogled prijeten, kadar je gledal milostljivo. Njegov usmev je očaral celo tiste, ki so ga dobro poznali in ki so se jim studili njegovi zločini. S to srečno vnanjostjo je združeval nenavaden dar govora. Dogajalo se je, da je s svojo zgornostjo prepričal najboljše ljudi, da so njegova grozodejstva potrebna, tako da

SLOVENSKI LIST

List izdajata: "SLOVENSKI DOM" in KONSORCIJ

in strahopetnosti niti ene lepe misli nočejo imeti za svoje rodne brate, ki ne prosijo drugega kot ponižnih molitev od vernih ali vsaj dokaz ljubezni od tistih bratov, katerim je vera v srečo ugasnila.

Zbrali smo se in dvignili Marijo, ki so jo nesle naše dekleta in smo jo častili s skupno pesmijo. K Njej so kipele prošnje našega sreča, kateri je bil naš verni narod tako zvesto vdan, v katero tudi v tem obupnem času z vernim srečo zaupa. Čeprav so našim bratom zaprta vrata Marijinega svetišča pri Mariji Pomagaj na Brezjah, čeprav so mnoge razgnali v daljno tujino boste, gole in gladne, njihova prošnja ne neha trkati na zaklenjena vrata Marijinega svetišča in dobrote božje. Njihovim klicem so se pridružili naši.

Ko se je naša procesija ustavila v cerkvi, tedaj smo se zbrali, da pomislimo na gorje, kateremu smo od pomoči prosili.

Saj so bili naši bratje doma vendar verni ljudje, ki so imeli v svojem sreču in v svojem delu zapovedi božje, pa jih je vendar tako bridko zadelo!... S čim smo pa mi zaslužili, da so nam bile tolike grozote prihranjene?...

Pa smo prislunili molitvi, ki so jo dvignili k Bogu naši trpečji rojaki. Med solzami in bičanjem v koncentracijskih taborih in ječah je bila porojena molitev, ki naj postane prošnja celega naroda in tudi nas, otrok slovenskih, ki samo od daleč prisluškujemo grozotnim klicem trpeče domovine. Takole so prosili in smo za njimi tudi mi ponovili:

Neskončno dobri, nebeški Oče! Skesano priznamo, da smo zaslužili to strašno preskušnjo: hudobni radi svojih velikih grehov; dobri pa, ker smo bili premalo dobri, da bi

mogli biti kvas in luč sodobnega sveta.

Pozabili smo Tvojo prvo zapoved: Ljubi Boga nad vse! Zapustili smo Tebe edinega pravega Boga, ter začeli služiti mamoni. Mnogi so zapustili nauke Tvoje Cerkve in se začeli vdajati naukom modernega poganstva. Mnogi so Te žalili dan za dnem z bogokletjem, s pijančevanjem in nečistostjo.

Pozabili smo Tvojo drugo zapoved: Ljubi svojega bližnjega kot samega sebe. Siromakov in ubogih nisimo ljubili kot Kristusovih bratov in sester... A sedaj, glej, predobri nebeški Oče, Ti v zadoščenju za vse pregrehe darujemo vse trpljenje sedanjega časa, ki ga hočemo prenašati vdani v voljo božjo...

Ti pa, predobri nebeški Oče, radi zaslužnja Tvojega Sina Jezusa Kristusa, po priprošnji Matere božje... se usmili našega naroda. Spomni se, da ni na svetu naroda, ki bi Tebi postavil toliko cerkva in kapel po svojih gričih; ki bi Tebi v čast prepeval toliko pesmi, kakor naš slovenski narod. Odpusti nam grehe, kakor si tolikokrat odpustil izvoljenemu narodu. Prikraščaj nam trpljenje in daj da se kmalu ves naš narod slovesno posveti Kristusu Kralju in Mariji Pomagaj in zapoje zahvalo za versko in narodno svobodno Slovenijo...

Solza je zaiskrela v očeh in glas se je trgal ob bridki prošnji.

Toda verna sreča nikdar ne obupava. Saj vemo, da je za gostimi in grozečimi oblaki jasno nebo in žarno sonce; vemo da naš slovenski narod ne bo obležal pod razvalinami; ne bo obležal, ker se je posvetil Kristusu Kralju, ker se je posvetil Sreču Jezusovemu in je izročil var-

stvu Marijinemu. Vemo, da so našemu narodu še odmerjeni vedri in srečni dnevi. Ker ga je božja Dobrota odbrala za velike naloge v bodočnosti, ga je Bog hotel očistiti modernih zablod, katere je brezkončnost zasejala v neizkušena in slabosti podvržena sreča.

Vemo, da je v božjih rokah usoda narodov, če Bogu služijo ali pa če se mu protivijo. V božjem sreču pa je dana tolažba in zaupanje vsem trpečim. Zato je naš narod doma dvignil do Sreča božjega glasno prošnjo, ki je klic krvavečega sreča, Sreču Jezusovemu opravlja ves narod — javno, kjer more; na tihem, kjer javno ne more — pravne molitve in žrtve in pobožnosti... Drugi se zanašajo na svoje vojne sile; na tanke in kanone in avijone; mi pa, naš strti narod, se zanašamo na pomoč Vsemogočnega. Tej molitvi, temu klicu se moramo pridružiti vsi, vsi, kateri hočemo biti vredni otroci svojega naroda. Prav v tem najsilnejšem trenutku naše zgodovine moramo dokazati, ali smo ljudje s čutečim srecem, ali smo pa pohotna svojat, nevedna imena otrok častivrednih starišev in plemenitega naroda...

Dvignil se bo naš narod iz kadečih razvalin. To verjemo in vemo. Z božjo pomočjo bo dočakal ta svoj dan. Tedaj bo pa tudi vedel, kod ima po svetu svoje vredne otroke in kateri so tisti, ki poštenega imena vredni niso.

Ni to pravljica za otroke, kakor bo nemara kdo zaničljivo menil, ko bo to bral... Tisti, kateri meni, da nas bo rešila samo sila avijonov in kanonov; ki meni, da je zaupna molitev vernega sreča zgubljena stvar, je zapadel v tisto zmotno, rudi katere je danes naš narod v tako bridkem

trpljenju... In če je nad naš narod, ki se tam doma nikdar ni oddaljil od pota božjega, zadela tako črna preskušnja, kaj naj pričakuje ponoreli svet drugod! Kaj naj pričakujejo nevedni otroci našega naroda, ki ne živijo za drugo kot za svoj trebuh?...

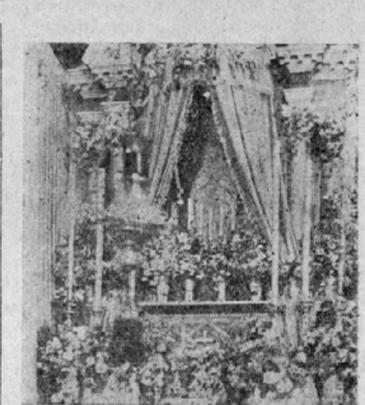
Dva tisoč let zgodovine nam pričajo o tem, kako je božja previdnost narode vodila skozi preskušnje, kako so zginili iz površja zemlje tisti, ki so Boga zapustili, kako so iz razvalin vstajali oni, kateri so bili samo pokore potrebni.

Zato vemo, da bo tudi naš narod vstal iz razvalin in izvršil veliko nalogo, katere mu je namenjena v bodočnosti. Otroci zgubljeni v tej deželi in drugod, kateri se iz božje postave norčujejo in sami sebe iščejo, bodo pa nosili nad seboj vedno moro prokletstva, — kakor jo že mnogi nosijo, ki se samo na svoje delo in brihtnost zanasajo, ki noč in dan, v petek in svetek, delajo, pa nič nimajo in ne vedo, če bodo imeli jutri košček kruha... in pojutraj nemaj nekaj pesov, da si plačajo poslednjo pot v — jamo...

Da, naš narod bo vstal iz razvalin, ker je oprl svoje upanje na Boga. V tem velikem delu smo dolžni vsi, da ga podpremo tudi z našo zaupno in stanovitno molitvijo.

Tisti odpadli zgubljeni otroci našega naroda, ki se iz božjega upanja rogajo, pa bodo delali in nič pridelali, jedli in se ne nasitili, slednjič obležali pod grobljo čakarite iz katere bodo vstali v še večje razočaranje.

To je nauk, ki ga nam daje potrta in ponižana domovina v svojem velikem upanju. Kdor ima še kaj sreča, bo razumel smisel besed pisa-

Oltar Majniške Marije v Biljah leta 1912. — Cerkev, z njo tudi ta oltar je bila v prejšnji veliki vojni porušena, a pozneje spet sezidana. — Slika oltarja nam je dala na razpolago rojakinja Margarita Kralj.

nih s kivjo in trpljenjem našega naroda.

CERKVENI VESTNIK

7. junija: Maša na Paternalu, obletna za Hladnik Frančiško.

Pri sv. Roži ob 12 uri za Marijo Rutar.

14. junija: Maša na Avellanedi za Hladnik Frančiško.

Pri sv. Roži za Jožefa Jablanšek.

Ta dan se na Avellanedi slavi že 9 obletnica, odkar se vrši tam slovenska služba božja. Naslednjo nedeljo, to je 21. junija, pa se vrši tudi popoldne slovesnost s čajanko in zabavno prireditvijo.

12. junija je praznik Srca Jezusovega.

Janez Hladnik

so res verjeli pravičnosti njegovih kazni, dokler je govoril.

Čim se je pokazal Ivan, so vsi vstali in se mu nizko poklonili.

Car je šel počasi med vrstami miz k svojemu mestu, potem se je ustavil, se ozrl po družbi in se priklonil na vse strani; potem je naglas molil dolgo molitev, se pokrižal, blagoslovil mizo in sedel v naslanjaj. Vsi razen dvornega točaja in šestorice stolnikov so sledili njegovemu zgledu.

Množica slug v baržunastih kaftanah vijoličaste barve z zlatim vezanjem je stala pred carjem. Poklonili so se mu do tal in so v parih odšli po jedila. Kmalu so se vrnili s kakimi dve sto pečenimi labodi v zlatih skledah.

S tem se je začel obed.

Serebrjani je sedel nedaleč od carjeve mize z zemskimi bojarji, to je s takimi, ki niso spadali k oprčnikom, a so bili zaradi svojega visokega rodu to pot vredni obedovati z gosudarjem. Nekateri izmed njih je Serebrjani poznal, preden je bil odšel na Litvo. S svojega prostora je lahko videl carja in vseč ki so sedeli za njegovo mizo. Žalost je obhajala Nikito Romanoviča, ko je primerjal Ivana, kakršen je bil takrat, pred petimi leti, z Ivanom, ki je sedel sedaj v krogu svojih novih ljubljencev.

Nikita Romanovič je vprašal svojega soseda, enega izmed tistih, s katerimi je bil znan že od prej.

"Kdo je tisti mladenič, ki sedi na desni strani carjevi, tako blede in mračen?"

"To je carjevič Ivan Ivanovič", je odgovoril bojar in ozrl se na vse strani je pristavil šepetaje: "Bog se nas usmili! Ta ni po dedu, marveč po očetu. In njegovo sreče je že kljub mladosti polno krutosti. Ne bodemo imeli veselja od njegovega vladanja."

"In tale črnooki mladee na koncu mize, s tako prijetnim obličjem? Njegove poteze so mi znane, a se ne morem spomniti, kje sem ga videl."

"Videl si ga pred petimi leti, knez; bil je oproda na gosudarjevem dvoru; samo da se je visoko dvignil od tistih časov in se še dvigne; to je Boris Fedorovič Godunov, priljubljeni carjev svetovalec. Ali vidiš?" — je nadaljeval bojar in pritajil glas — "ali vidiš poleg njega tistega širokoplečega rdečelasca, ki ni-

kogar ne pogleda in s stisnjenimi obrvmi obira svojega laboda? Ali veš, kdo je? To je Grigorij Lukjanovič Skuratov-Belski s priimkom Maljuta. On je carjev prijatelj, petolizec in rabelj. Tu v samostanu je postavljen, Bog mu odpusti, za paraklisiarha. Gosudar ne stori brez njega niti koraka; ako pa Boris Fedorovič zine le besedo, se zgodi po njegovi volji in ne po Maljutovi. Tistile mladee, ki je kakor lepa devojka, ki carju naliva vino, to je Fedor Aleksejevič Basmanov."

"Ta," je vprašal Serebrjani, spoznavši ženski podobnega mladea, čigar vnanjost ga je osupnila na carskem dvoru in čigar šala ga je skoro stala življenje.

"Da, on. In kako ga car ljubi; zdi se, kakor bi ne mogel živeti brez njega; pa naj pride do kakega državnega posla, koga vprašajo za svet? Ne njega, marveč Borisa!"

"Da," je rekel Serebrjani, gledaje Godunova, "sedaj se ga spominjam. Ali ni nosil carskega loka?"

"Da, knez. Carski lok je nosil. To je bila pač majhna čast; izkazati se ni bilo lahko. Nekoč pa se je zgodilo, da so se na lovu domislili streljati z lokom. Zraven je bil hanški poslanec Devlet-Murza. Temu je zadela vsaka puščica v tatarski klobuk, katerega so bili obesili na kol kakih sto korakov od carjevega šotora. To je bilo že po obedu in mnogo vrčev je že romalo okrog mize. Kar vstane Ivan Vasiljevič in reče: Dajte mi moj lok, ne bom streljal slabše od Tatarja! Tatar pa se je razveselil: Streljaj, bačka car, streljaj! Jaz staviš tisoč tatarskih konj, a ti, gosudar? — Mesto Rjazan! je rekel car v pijanosti in ponovil: Dajte mi lok! Boris je planil h konjem, med katerimi je bil tudi carjev, da bi prinesel lok, ki je bil privezan k sedlu; pa naenkrat vidimo, kako se je konj vzpel pod njim, ugriznil v vajeti in hipoma je izginil z Borisom. Čez četrte ure se je Boris vrnil — tul in lok sta bila polomljena, puščice so se vse raztresle; sam Boris je imel razbito glavo. Skočil je s konja in padel carju k nogam: Odpusti, car, konja nisem mogel ukrotiti, nisem ti ohranil loka! Car pa se je bil medtem že iztreznil in je rekel: No, s tujim lokom ne streljam. A ti negodnik ne boš več nosil mojega loka! Od tega časa se je jel Boris dvigati. Le po-

čakaj, knez, kam se pride! In kakšen ti je ta človek, je nadaljeval bojar gledaje na Godunova, nikdar ne sili v ospredje, a je vedno na svojem mestu; nikdar ne gre naravnost, nikdar carju ne nasprotuje, hodi po ovinkih, nikdar ni zapleten v nobeno krvoprelitje in ni udeležen pri nobeni moritvi. Okrog in okrog njega teče kri v potokih, on pa je čist in bel kot mladenič. Niti v oprčinino ni vpisan. Tistile, je nadaljeval bojar, kažoč človeka z zlobnim usmevom, je Aleksij Basmanov, oče Fedora, tam naprej pa Vasilij Grjazin, potem otec Levki, čudovski arhimandrit; Bog mu odpusti, to ni duhovni pastir, marveč suženj pozemeljskih strasti."

Serebrjani je poslušal z zanimanjem in žalostjo.

"Povej mi, bojar," je vprašal, "kdo je tisti veliki kodrolasec, kakih trideset let star, s črnimi očmi? Izpil je že četrto kupo, drugo za drugo — in kakšne kupe! Piti zna, to se mora reči, le da mu vino ne da veselja. Le pogled, kako je mračen in kako mu gore oči, kakor bliski. Ali je znorel? Glej, kako z nožem reže prt!"

"Tega bi moral poznati, knez, bil je eden izmed naših. A resnica je, da se je od takrat izpremenil, odkar je šel vsemu bojarstvu v srnoto med oprčnike! To je knez Afanazij Ivanovič Vjazemski. Najpogumnejši je izmed vseh. Le da si bo težko rešil glavo. Odkar je izgubil sreče, ni sam sebi več podoben. Nič ne vidi, nič ne sliši, samo sam s sabo govori kakor zmešan, in pred carjem govori večasih take stvari, da je človeka strah. A doslej mu je šlo še vse po sreči. Carju se smili. Pravijo, da je šel tudi k oprčnikom zaradi ljubezni."

In bojar se je nagnil k Serebrjanemu, brčkone da bi mu nadrobneje povedal o Vjazemskem, toda ta hip je stopil k njima stolnik, postavil pred Serebrjanega pečenko in rekel:

"Nikita! Veliki gosudar te je izvolil počastiti s skledo s svoje mize!"

Knez je vstal in se po tedanji navadi globoko poklonil carju.

Tedaj so vstali tudi vsi, ki so bili s knezom pri isti mizi, ter se poklonili Serebrjanemu, v znamenje, da mu čestitajo na carski milosti. Serebrjani se je moral vsakemu zahva-

liti s posebnim poklonom.

Medtem se je stolnik vrnil k carju in mu rekel, klanjaje se do pasa: "Veliki gosudar! Nikita je prejel skledo in se klanja do tal!"

Ko so pojedli labode, so sluge v parih odšli iz dvorane in so se vrnili s tri sto pečenimi pavi; njih razprostrti repi so se majali nad vsako skledo v podobi pahljače. Za pavi so prišli ribji, kokošji, meseni in sirovi pirogi, potem vsakovrstni kolači, zapognjeni rožički in livanci. Medtem ko so gostje jedli, so strežniki raznašali vrče in čaše z medicom: višnjem, brinjevo in čemževo. Drugi so delili razna inozemska vina: italijanska, renska in muškatovala. Posebni stolniki so spredaj in zadaj hodili med vrstami in pazili ter naročali, kaj naj se nosi na mizo.

Nasproti Serebrjanemu je sedel star bojar, na katerega je bil, kakor se je govorilo, car hud. Bojar je čutil, da ga nekaj zadene, a ni vedel, kaj, zato je mirno čakal svoje usode. Vsem v začudenje mu je dvorni točaj Fedor Basmanov svojeručno prinesel čašo vina.

"Vasilij!" — je rekel Basmanov — "veliki gosudar ti pošilja čašo vina!"

Starec je vstal, se poklonil Ivanu, izpil vino, Basmanov pa se je vrnil k carju in rekel:

"Vasilij je izpil čašo in se ti klanja do tal!"

Vsi so vstali in se priklonili starcu; čakali so da se jim prikloni tudi on, a on je stal nepremično. Sapa mu še zastajala in tresel se je po vsem telesu. Naenkrat mu je kri zalila oči, obraz mu je posinil in zvrnil se je po tleh.

"Bojar je pijan", — je rekel Ivan Vasiljevič — "nesite ga ven!" — Šepet je šel po družbi; zemski bojarji pa so se spogledovali in povesili oči na krožnike. Nihče si ni upal niti ziniti.

Serebrjani se je stresel. Še pred kratkim ni verjel govoricam o krutosti Ivanovi, sedaj pa je bil sam priča njegovega strašnega maščevanja.

"Ali ne čaka mene tudi taka usoda?" je pomislil. Starca so medtem nesli ven in obed se je vršil dalje, kakor da se nič ni zgodilo. Gosli so pele, zvonovi bučali, dvorjani so se glasno razgovarjali in se smejali. Strežniki, ki so bili prej oblečeni v baržunaste obleke, so se sedaj

preoblekli v brokatne dolmane. To menjavanje obleke je spadalo med razkošnosti carskih pojedini. Na mizo so prišle najprej razne žolice, potem žerjavi z dišečo zelenjavo, slani petelinji iz ingverom, piščanci brez kosti in race s kumarami. Potem so prinesli raznih ribjih juh in tri druge juhe: kurjo belo, črno in kurjo žafranovo. Po juhah so dajali jerebice s slivami, gosi s kašo in divje peteline z žafranom.

Potem je nastopilo pirovanje, med katerim so nosili gostom medicine: ribezovo, knežjo in bojarsko, izmed vin pa alikantsko, baster in malvazijo.

Razgovor je postajal glasnejši, smeh se je oglašal bolj pogostoma in glave so se prižele mešati. Serebrjani je ogledoval obraze oprčnikov in je pri oddaljeni mizi ugledal mladeniča, ki ga je pred nekaj urami rešil medveda. Knez je vprašal po njem pri sosedih, a nihče izmed zemskih bojarjev ga ni poznal. Mladi oprčnik se je naslonil na mizo in je sedel s podprto glavo, zamišljen, ne da bi se udeleževal splošnega veselja. Knez je hotel vprašati bližnjega strežnika, toda isti trenutek je čul za sabo:

"Nikita! Veliki car ti pošilja čašo!"

Serebrjani je vztrepetal. Za njim je stal z drznim usmevom Basmanov in mu podal čašo.

Knez se ni pomišljal niti za hip, poklonil se je carju in izpil čašo do zadnje kapljice. Vsi so ga radovedno gledali; tudi on je pričakoval nezogibne smrti in se je čudil, da ne čuti učinka zastrupljenja. Namesto drgeta in mraza mu je prešinjala žile prijetna toplota in mu pregnala belodost z obraza. Pijača, ki mu jo je bil poslal car, je bil star in čist baster. Serebrjanemu je postalo jasno, da mu je car odpustil, ali pa da še ne ve, kako je napadel oprčnike.

Že čez štiri ure je trajalo pirovanje, a pojedina je bila šele do polovice. Carski kuharji so se izkazali ta dan. Nikdar se jim niso tako posrečile citronove juhe s kavijarom, pražene ledvice in karasi z bravino. Posebno občudovanje so vzbujale velikanske ribe, užete v Mrzlem morju in sem v Slobodo poslano iz Solovečkega samostana. Pripeljali so jih žive, v ogromnih sodih; pot je trajala nekaj tednov.

(Nadaljevanje)